

UJ KELET

ISZIDO • POLITIKAI • NAPILAP

Andrássy jósol

A magyar politikai élet világismert vénasszonya Andrássy Gyula gróf újra megszólalt. Miután a multkor Miskolcon plánétázott és rikécsollatta papagályait a zsidók ellen, most felszakítja jósdája ponyvaajtáját, nyugat felé fordítja kiugró állat és fogatlan szájjával új háborút jósol Európának. Nagyon stilszerű, hogy ez az örök néni-típus, aki vénasszonynak született, mert már politikai élete első pillanatában ez volt, visszatér eredeti mesterségéhez, a kiromanciához, a kártyavetéshez, a hókusz-pókuszhoz és egy ország felfordult beleiből jósol a világnak. Nem első eset, hogy vért, úszköt, gyászt, halált, özvegyek és árvák könyveit igéri. Mert amit Andrássy jósol, egyuttal igéri. Valósággal megfenyegeti vele az emberiséget, rémíti az ijedős lelkeket. Mert ő csak a rémüldöző népek közt érzi jól magát, csak köztük érzi jósnői mivoltának káld főveggel, büzlő varázsfüvekkel, mormogó abrakadabrával és a vigyorgó halálkoponyával ijesztő nagyságát. Már a háboruban folytonosan jós-igeket fecsegett az Andrássy. Mellekes, hogy egyetlen jóslata se vált be, még az ellenkezője sem annak, amit megígért, de loveseni Pythia akkor sem azért jósol, hogy beváljon a szava, csak hogy nyujtsa a vérivó rém rémületes vizitjét ezen a nyomorult sárgolyón. Andrássy és a vele egyváru káldusoknak és jóvendőmondóknak sikerült majdnem százesztendősiteni a háborút. Mert miattuk a csöcselék tapsai közepette papoltak, jósoltak és keverték-kavarták a tömegek feldult indulatait, a világ négy sarkán tovább folyt az embervér és nem volt senki, aki elállítsa.

Most tehát megint jósol Andrássy. Egy amerikai lapban hallatja halálos káromgassit. „Uj háboru közeleg Európára. Ez a háboru megsemmisíti a békeszerződéseket és az új országhatárokat. Akkor kezdődik, amikor Ausztria csatlakozik Németországhoz. Magyarország elég erős lesz, hogy résztvegyen a vérontásban és részt is vesz, hogy visszazserezzze leszakított területeit. És akkor majd követi Ausztriát és szintén csatlakozik Németországhoz.” Ezeket jósolja a fekete gróf. Vér, vér, vér, vérből golfi-áram, amely keresztülnyargal a világon, mindenkit elseper, de Magyarországot erős lesz, megállja a helyét. Ha nem volna olyan szomorú és olyan ellenszenvesen undorító, talán nevetni lehetne a kómikus pózon és a jelmezen, amelyben a jós, aki még minden jóslatával megbukott, most a világ elé áll. De nincs kedvünk nevetni. A jóslat lehangel bennünket, komorrá tesz. Nem azért, mert félünk tőle. Nem az első és nem az egyetlen halálmadar Andrássy Gyula, aki háborút hírnököl. Vannak jó egynéhányan kivikok, táltosok, gyulák és vajakosok. De a háborút ők ha jósolták, úgy jósolták, hogy hirdetik is egyuttal. Ez a macbethi jóslat, a mondvacsinált jóvendőmondás, amikor Delphi papjai azt jósolták, amire legbelül vágyakoznak.

Érthetetlen, hogy ezeknek a politikai vénasszonyoknak még szavuk van a világpolitikában, érthetetlen és felháborító, hogy még mindig megengedi nekik a világ, hogy mérges kótyvalékba áztatott kánsalukkal keverjék az eljövendő eseményeket. Mi nagyon jól megértjük Andrássyt és az ő társaságát: nekik kell a háboru, mert enélkül elpusztulnak. Elpusztulnak pedig nem képtelenesen, de valóságosan és személyesen. Ha netalán el találna jönni az igazi nyugalom, az igazi béke, a konszolidált Európa korszaka, az ennek a sütet, véreskezű és véresszájú csoportnak örök alámerülése lenne a

gyehennák feneketlen fenekére. Nekik hát élet-elem a mások halála, pusztulása, vérenek és könnyének egybezdulása, elállithatatlan folyama. Ők tovább jósolták az ágyuk szavát, a tömegsirokat, a hollórágta csontok ágaskodását a harcmezőn, leégett kunyhóknak és úszkös falvakkal halálos hallgatását. Ezzel a jóslattal akarják előkészíteni a tömegeket, ezzel felingerelni őket, ezzel békés tenyerüket újra dühödt ököllé szoritani, ezzel kezükbe nyomni a tört és a szuronyt, hogy beletaszítsák emberi testek

puhájába. És van nekik a büroklé és a nadragulya italai kivül finomabb bolondítójuk is, van ópiumuk a világ számára, a külső országok mérgekeverői felé. Most megint csatlakozni kívánnak Németországhoz, ahogy a háboruban, vissza akarják állítani a szent hármasszövetséget, folytatni, ahol abba hagyták, Verdunnél, Belgiumban, a Piavénál és a bolgár fronton. És Európa ahelyett, hogy elhallgattatná a kivikokat, perverz, télen iszonyait hallgatja tovább éneküket, amely halálba hívogat.

Anglia háborura készül a kemalisták ellen

A török kormány békét közvetít Angora és Görögország között — Hamilton tábornok Londonba utazik — Francia követ Angorában

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Konstantinápoly, jun. 13. Ma hagyta el Konstantinápolyt Hamilton angol tábornok, aki Londonba utazik, hogy az angol kormánynak beszámoljon a keleti helyzetről. Hamilton tábornok a londoni konferenciával egyidőben utazott Keletre, azzal a megbízással, hogy tanulmányozza a törökök és a görögök között felmerült vitás kérdéseket és megállapításai alapján olyan javaslatot adjon a kormánynak, amely

kiküszöbölje a két állam között felmerült konfliktus anyagát.

Az angol generális bejelentésének legközelebb már át is nyújtja javaslatát az angol kormánynak, amely ettől a jelentéstől teszi függővé, hogy megindítsa-e a hadjáratot a kemalisták ellen. A kemalisták ugyanis magukra nézve nem tartják érvényben a sévresi szerződést, amelyet igazságtalannak mondanak és amelynek rendelkezéseit nem hajtják végre. Az angol kormány, ha Hamilton tábornok jelentése alapján meggyőződik arról, hogy a békeszerződés igazságos és végrehajtható, a görög érdekek védelmére

fegyveresen is beavatkozik a keleti kérdés tisztázására

és végleges elintézésére.

Az angorai kormány hajlandó lenne megkötni a békét Görögországgal, a kormány most se kíván többet, mint amennyit a londoni konferencián kívánt. Ezt a békepolitikát, amelynek inkább taktikai jelentősége van, a kemalisták valószínűleg Oroszországtól tanulták. Jusuf Kemal bei, az angorai kormány külügyi népbiztosa nyilatkozott: kijelenti, hogy

az angorai kormány nem akarja meghosszabbítani a háborút.

és minden pillanatban hajlandó megkötni a görögökkel a békét. Most se kívánnak többet, csupán függetlenségük elismerését és azokat a gazdasági feltételeket, amelyeket a londoni konferencia elé terjesztettek. Az angorai kormányt erre az engedékenységre a török nagy-

Az angol-japán szerződés az alsóházban

London, június 14. (R. T. I.) Az alsóházban most tárgyalják az angol-japán szerződés megújításáról szóló javaslatot.

Az angol gyarmatok konferenciája Londonban

London, június 13. (Damian.) A jövő héten ülnek össze Londonban az angol gyarmatok kormányzóit. A megbeszéléseknek nagy fontosságot tulajdonítanak. Smuth tábornok, a

délafrikai gyarmatok kormányzója már meg is érkezett Londonba, Kanada kormányzója, Meghan utban van Anglia felé. A konferencián Anglia jövő gyarmatpolitikáját fogják megbeszélni.

A Németországhoz való csatlakozás ellen

Bécs, június 13. (Damian.) A pángerma mozgalm, amely a csatlakozást akarja, ellen mozgalmat váltott ki. Bécsben erős párt alakult a Németországhoz való csatlakozás megakadályozására.

vezérnek Kemal pasához intézett egyik távirata is kényszeríti. A török nagyvezér ebben a táviratában vázolta azt súlyos helyzetet, amelybe az angorai kormány magatartása sodorta a konstantinápolyi kormányt.

A Bekir Sami bej által aláírt békeszerződést az angorai kormánynak is kötelezően el kell ismernie.

A konstantinápolyi kormány a legnagyobb aggodalommal kíséri a kisázsiai eseményeket. Attól tart, ha Anglia ténylegesen beavatkozik a kemalisták és a görögök harcába, ez még súlyosabbá teszi Törökország helyzetét és veszélyezteti Konstantinápolyt szellegeséget. Ezért épen a konstantinápolyi kormány buzgólkodik azon, hogy

megegyezést teremtsen a görögök és a kemalisták között

Bekir Sami Bej Rodosba utazott, ahol találkozni fog a szövetségesek megbízottáival, akikkel a török-görög megegyezésről fog tárgyalni. Lehetséges, hogy sikerül közelebb hozni egymáshoz a görög és a török álláspontot, ha nem sikerül, az európai problémák előterébe lép ismét a Kelet problémája, amely újabb feszültségeket, nyugtalanságokat és zavarokat hozhat egész Európa életére. Mert mint a sziléziai kérdésben,

itt sincs egyetértés a szövetségesek között,

ebben a kérdésben is merőben ellenkezik a francia álláspont az angol állásponttól. Franciaország Törökország pártján van, Anglia viszont a görögöket támogatja, mert érdeke, hogy a török befolyás mennél kisebb legyen Kisáziában. Franciaország ugyanakkor, amikor Anglia háborúra készül az angorai kormány ellen,

elküldi követét, Franklin Bouillont Angorába.

A görög király a szmirnai fronton lelkesítő beszédet intézett a görög csapatokhoz. A görög hadilotta Heracián környékén operál, tűz alá vette a török élelmezési központot. Inicoli környékén a törökök ellentámadást intéztek a görög csapatok ellen.

Memorandum a zsidók szombati munkaszünetéről

— Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség akciója a kormányzattal —

Az egységes vasárnapi munkaszünetre vonatkozólag — mint azt az „Uj Kelet” annak idején megírta — a közmunkaügyi miniszter körkérdeztet intézett a különböző hivatali és társadalmi tényezőkhöz, kifejejtette azonban a zsidó nemzetiségű képviselők megkérdésését, holott a munkaszünet ügye a főleg kereskedelemmel és iparral foglalkozó zsidókat legalább is olyan közelről érinti, mint más nemzetiség, vagy vallás tagjait.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, amely a sérelmes ügyet magáévá tette, küldöttség útján fordult a miniszterhez, memorandumot nyújtva át, amelyet alább közlünk hivatalosan. A küldöttséget vezető Ferenc Mendel főtitkár kifejtette, hogy nemcsak a vallásosan érző zsidóságra lenne sérelmes az olyan intézkedés, amely a zsidó nemzetiséghez tartozókat valószínűleg lelkiismereti kényszer elé állítja, hanem sérelmes magára a demokráciára is, amelynek jegyében folyik Nagyrománia ujjaépítésének munkája.

A miniszter figyelmesen hallgatta meg a küldöttség szónokát és megígérte, hogy az ügyet a legnagyobb jóindulattal fogja kezelni és nem hagyja ki a zsidóságra fontos szempontokat, ha azt a zsidóság is őszintén kívánja. A hatóságok mértékadó tényezői igazságosnak és az új idők szellemének megfelelően találták a zsidóság kérését és most már a zsidóság önértékén, akaratán és életrealitásán mullik, hogy a vasárnapi munkaszünet kapcsán a gazdasági élet és a lelkiismeret szabadsága érvényesüljön.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kis intézőbizottsága körlevélben fordult az összes erdélyi, bánáti máramaros- és körösvidéki zsidó hitközségekhez, zsidó egyesületekhez, a szövetség helyi csoportjaihoz, fölkerve őket arra, hogy állásponjtjukat fejtssék ki az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál és egyéb törvényes fórumoknál és küldjék haladéktalanul csatlakozási nyilatkozatukat a szövetségnek ez ügyben megindított akciójához.

A közmunkaügyi miniszterhez beterjesztett memorandum szövege így hangzik:

Miniszter Ur!

Alulírott Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség, mint az Erdély, Bánát, Máramaros és Körösvidék zsidó nemzeti kisebbségének képviselője, az egységes vasárnapi munkaszünet ügyében kiadott körkérdésekhez a következő tiszteletteljes előterjesztéssel kíván élni:

A zsidó kisebbség sajnálja, hogy illetékes té-

nyezőkhöz nem intéztek kérdést arra vonatkozólag, mi az álláspontja és mik kifogásai az egységes vasárnapi munkaszünet dolgában. A zsidó nemzeti kisebbség tisztelettel bejelenti abbéli igényét, hogy az illetékes hatóságok hasonló esetekben a jövőben az ő fórumait se mellőzzék. Különbségek ne olyan ügyben, amely a zsidóságot oly mélyen érinti és érdekli, mint az ünnepek és vasárnapok munkaszünete.

Tudomásunk van róla, hogy a közmunkaügyi miniszternek az egységes vasárnapi munkaszünetről való körkérdése egyik pontjában arról érdeklődik, vajjon a felekezeti kisebbségeknek, főként a zsidóknak, a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó kifogásai figyelembe vételesek-e? A zsidó nemzeti kisebbség, amelyet a kérdőív tévesen csupán csak felekezeti kisebbségeknek nevez, szükségesnek tartja leszögezni álláspontját és kijelenteni, hogy nyomatékos kifogásai vannak az egységes vasárnapi munkaszünetre vonatkozólag.

A zsidó vallási hagyományok a szombati munkaszünetet írják elő és a zsidó nép hithű tömegei a szombati tartják meg. Amióta azonban az európai államokban törvénybe lépett a vasárnapi munkaszünet, ennek a munkaszünetnek a kényszere a zsidóságot még egy szünetnap megtartására szorítja. Ugyanígy van a zsidóság ünnepeivel is. Ősei hitéhez hűen megtartja őket és szünetelteti munkáját, noha fenntartja a zsidóság ünnepeit is meg kell tartania.

Ennek folytán a zsidóság hetenként 6 nap helyett csak 5 napon át dolgozhat és kétszeresen kell ünnepet tartania.

Az állam nem kívánhatja a zsidóságtól, hogy megtagadja legszentebb hagyományait, ősei vallását. Amde a zsidóság nem akarja, hogy munkáskézzei kétszer annyi ideig heverjenek télenül, mint más embereké.

Sok százezer kereskedő, munkás és tisztviselő, aki szombaton és zsidó ünnepeken pihen, vasárnap és egyéb egyházi pihenő napokon dolgozni akar.

A zsidóság a fölöleges és káros rendszert, amely öt kettős munkaszünetek megtartására kényszeríti, rég hibáztatja és most, amikor a közmunkaügyi miniszter időszerűvé teszi a kérdést, illő tisztelettel kéri annak megvizsgálását. Ha a zsidóságnak megengedik, hogy vasárnap és az állam ünnepein dolgozzék, ebből az országnak csak haszna lesz. Gondoljunk az ipari Franciaországra, amely nem ragaszkodik a vasárnapi munkaszünetéhez. Az ő munkása a hét bármely napját választhatja pihenő gyanánt, ami azért is üdvös, mert ezzel a termelés egy pillanattal sem szünetel. Amikor tehát a nagyromániai zsidóság azt kéri, hogy mentse fel a vasárnapi és egyéb egyházi munkaszünetnapok megtartásának kötelezettsége alól, mert ő dolgozni akar, ez a kérés annál is inkább honorálandó, mert fölmerhetetlen hasznát jelent magára az államra is.

Kérjük a Miniszter Urat, hogy szempontjainkat figyelembe venni és elhatározásáról bennünket értesíteni méltóztassék. Nagy örömről szolgálna és kerésünk méltánylását látjuk benne, ha a Miniszter Ur további tájékozódás végett hozzánk fordulni kegyeskednék. Cluj, 1921. június hó 1. Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség.

Zsidó hitközségek, testületek, egyesületek vezetői határozottan és egységesen lépjenek föl e kérdésben. Döntő fontosságú ügye ez a zsidóságnak, amit emulasztani, vagy akár csak közömbösséggel kezelni is bűn volna önmagunk ellen.

A Tisza-pör Dietz volt rendőr-főkapitány vallomása

Budapest, június 14. A Tisza-pör mai tárgyalásán először Dietz Károly volt rendőr-főkapitányt hallgatták ki, aki elmondta, hogy a nyomozás kezdetén már bizonyos volt, hogy katonák követték el a merényletet. Véleménye akkor az volt, hogy kóbor katonák voltak a tettesek. Batthyány akkori belügyminiszter erőlyes nyomozást követelt. A rendőrség sohasem kapott utasítást a nyomozás eltussolására. A diktatura bukása után a bűnyűgybe Friedrich neve is bekerült. Az ő véleménye szerint ha Hüttner, Dobó és társaik bűnösök, akkor Friedrich is bűnös, de bűnösségére konkrét adatokat nem tud.

Ezután felolvassák Jelinek Imréné vallomását, amely szerint ő szemtanúja volt annak, hogy Hüttner és Sztanykovszki felkészített egy vasládát, amelyben kincstári pénz volt s ezen a pénzen megosztottak. Egy alkalommal Hüttner megkérdte őt, hogy akarja-e tudni, ki ölte meg Tiszát. A tanu azt felelte, hogy nem. Sztanykovszki erre a vallomásra kijelenti, hogy a felkészítés Hüttner műve volt. Hüttner megtagadja a felvilágosítást s tagadja, hogy a gyilkosságról egyáltalában nyilatkozott volna. Utána még Halász Lajos volt államtitkár hallgatták ki, aki elmondta, hogy Kéri külföldi propaganda céljára kapott a Károlyi-kormánytól pénzt, de annak semmi köze nem volt a Tisza-merényletnek. Az órajelenet megtörténtét tagadja. A tárgyalás folyik.

A XII. cionista kongresszus.

Londonból jelentik: A cionista szervezet végrehajtó bizottsága a következő jelentést adta ki: A világgongresszus szeptember elsején nyílik meg Karlsbadban. A kongresszus előkészítését külön e célra felállított iroda intézi, amelynek élén Julius Berger és dr. Martin Rosenblüth áll. Az iroda címe: Bureau des XII. Zionistenkongressus, Karlsbad, Schützenhaus. Távirati címe: Congrezion Karlsbad. Az iroda június 1-én már megkezdte működését. Minden, a kongresszus ülőhelyekre, ellátásra, szállásra és egyéb Karlsbadban való tartózkodási ügyre vonatkozó megkeresés a jelzett címre intézendő, ahol azokat gyorsan intézik el. A sékelekre és a delegátusok választására vonatkozó közlések azonban Londonba küldendők.

Az első cionista világgongresszus Megtartották Baselen, 1898 évi aug 28-tól 31-ig

Bármennyire is ujszerűen hatott, bármennyire is valószínűtlennek, sőt a lehetetlenséggel határosnak látszott annak a gondolatnak keresztülvitele, hogy a világon szétszórta zsidóság kongresszusra gyűljön egybe, ahol helyzete fölött tanácskozzék és bajain segíteni igyekezzék, — maga a kongresszus gondolata, már jó ideje foglalkoztatta és erjesztette a zsidó közvéleményt. Egy igénytelen külsejű könyv jelent meg 1896-ban. Címe: „Der Judenstaat. Versuch einer modernen Lösung der Judenfrage, von Theodor Herzl, Doctor der Rechte.” Magyarul: „A zsidó állam. Kísérlet a zsidó kérdés modern megoldására, írta Theodor Herzl, a jogi tudományok doktora.” Az igénytelen külsejű könyv európszerte óriási feltűnést keltett. Európa, közvetlenül, a Dreyfuss-pör izgalmainak utóhatása alatt állott és ebben a grandiózus politikai pörben a zsidó sorsok végtelen nagy tragédiája tárult a kultúr népek szeme elé. A jobbik szegyenkezésnek és részvételnek ebben a feszült pillanatában jelent meg a „Judenstaat.” Száraz paragrafusokban, de eddig még sohasem tapasztalt nyíltsággal és precizitással állapította meg a zsidó tragédia okait és annak

egyetlen lehető orvoslását. „Adják meg nekünk jogos népi szükségleteinket kielégítő földterületet a népi szuverenitást: minden egyéb dologról már magunk fogunk gondoskodni.”

„Magunk fogunk gondoskodni!” Ez az önértékes, bízka, magarejében bizó kijelentés úgy hatott a zsidó közvéleményre, mint egy új kinyilatkoztatás. A napisajtó is, de különösen a zsidó hetilapok és folyóiratok, pro és kontra foglalkoztak a „Judenstaat”-al. Meg kell azonban állapítani, hogy a sajtóban megnyilvánult közvélemény szinte egyhanguan utópiának, lehetetlenségnek, beteg agyremeknek nyilvánította a zsidó egység és államalapítás gondolatát. De ugyanekkor megindult a komoly szervezési munka is. A hatatlan energiájú Theodor Herzl, levélbeli érintkezésbe lépett, Európa zsidóságának minden rétegével és számottevő egyéniségeivel és egy évvel a „Judenstaat” megjelenése után, 1897. június 4-én megindította a „Die Welt” című zsidó hetilapot, melynek egyetlen célja és programja, a zsidó állameszmének istápolása volt. Június negyedikén indult meg a „Die Welt” és ugyanabban az évben már annyira érett volt a helyzet, hogy komolyan hozzá lehetett látni ahhoz, ami a zsidó galut kétezer esztendőjének leforgása alatt egyetlen-egyszer sem sikerült: a zsidó világgongresszus összehívásához. A zsidó nép történetében ez a pá-

ratlanul álló és emberi aggyal szinte megmérhetetlen fontosságú esemény 1897. évi augusztus 29-én történt meg.

A svájci állam területén, Bazel városának dísztermében, a zsidó nép osztatlan és rajongóan nagy lelkesedése közepette, 1897. évi augusztus 29-én kezdette meg tanácskozását a galut első zsidó kongresszusa. A világ minden tájáról, összesen 204 delegátus vett részt a tanácskozásokon, közöttük a zsidó nép szellemi kiválóságainak legnagyobbjait, élükön Theodor Herzl és Max Nordauval. A megnyitó beszédet, mely egyúttal a kongresszus programbeszéde is volt, Theodor Herzl tartotta meg. A cion gondolat, a zsidó állameszme „a cionizmus”, — mondotta többek között Herzl, — újra egységbe kovácsolta a zsidó nép széjjelszórta részeit és ezzel lehetővé tette azt, hogy visszavertjük a zsidósághoz, még mielőtt a zsidó országba térnénk vissza.” És beszédét ezzel a klasszikus, szinte prófétai kijelentéssel végezte: „A zsidó nép a kongresszusban olyan szövetet teremtett magának, melyre föltétlenül szüksége van, ha élni akar és amely szerv, a kongresszus, örök időkre élni fog.” A megnyitóbeszéd után Max Nordau, az akkori kultúr- és egyetemes legnagyobb szónoka, hatalmas beszédében festette le a zsidóság általános helyzetképét. Ezek a Nordau-beszédek aztán kongresszusról-kon-

Van-e ellentét Groza és a kormány között?

Mihalache beszéde az agrárreformról — Bratianu megakarja szerezni az egész Bánátot

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Tegnap számunkban fentartással közöltük, hogy Groza erdélyi miniszter és a kormány között ellentét merült fel, amelynek eredményeképpen Grozát visszarendelték Bukarestbe. Politikai körökben az eset nagy feltűnést keltett és a legkülönfélébbeként kommentálták. A jelentések úgy szólnak, hogy súlyos ellentét merült fel a hatáskör kérdésében Groza miniszter és Popovici Tascu nemzetiségi államtitkár között. Magunk részéről már tegnap megjegyeztük, hogy Groza elejtésére aligha szánja rá a kormány magát, miután a Groza köré tömörülő mintegy negyven erdélyi képviselőnek a kormányval szembe fordulása a mai helyzetben az egész kormány sorsát megpecsételheti.

Ha vannak is ellentétek, valami kompromisszummal el fogják intézni. A kormány máris cáfolja azokat a következtetéseket, amelyeket Groza visszahívásához fűztek. A Román Távirati Irodát a kormány felhatalmazta annak erélyes megcáfolására, hogy a kormány és Groza között konfliktus támadt volna. A felhívatalos „Indreptarea” kijelenti, hogy a keringő hírekből egy szó sem igaz és a legteljesebb harmónia és egyetértés van a kormány összes tagjai között. Groza és Popovici is a legteljesebb egyetértésben dolgozik az erdélyi közigazgatás reformján. Ezzel szemben a „Dacia” című lap intim leleplezéseket közöl Groza és a kormány viszálkodásáról. Erdélyben a legnagyobb várakozással tekintenek az affairé nyodalmai felé annál is inkább, mert annak megoldásától függ, hogy Grozának módjában áll-e majd teljesíteni azokat az ígéreteket amelyeket a különböző küldöttségek előtt tett

Mihalache beszéde

A kamara tegnapi ülését nagy érdeklődés mellett nyitotta meg Zamfirescu elnök.

Mihalache, a parasztpárt vezére, emelkedett szólásra, aki szerint az agrártörvények mindenkor presszió alatt készültek, úgy 1889-ben, mint 1907 után is. Csak ekkor értették meg a liberálisok, hogy kisajátítás és általános szavazati jog nélkül nem lehet továbbra az államot kormányozni. Ha a háború nem jött volna, — mondja Mihalache, — úgy az uralmon levő pártok továbbra is megkísérelték volna a kisajátítás megállítását. Nem oszthatja Jorga nézetet, aki szerint a liberálisok megcsinálták a reformot. A parasztpárt csinálták meg a maguk reformját, de ezt nem engedték végrehajtani, mert ez halálos ítéletet jelentette volna az uralkodó osztályoknak. A csatlót területek agrárreformja jobb, mint a régi királyságé. Összehasonlítást tesz a különböző európai államok agrártörvényei között és megállapítja,

hogy a kisajátítási kvóta mindenütt nagyobb, mint nálunk. Követeli, hogy a katonáknak földet adjanak, mert megtették kötelességüket a háborúban. Ezt a jutalmazást már a vajdák korszakában meghonosították nálunk.

Az elnök: Mindenki megtette kötelességét (Taps.)

Mihalache: De a parasztpárt áldozatai sokkal jelentékenyebbek voltak.

Averescu: Ha itt üres szavakkal töltik az időt, akkor még tovább késik a reform megszavazása.

Mihalache azzal végzi beszédét, hogy a parasztpárt nem fogja javaslat életbelépése után megsemmisülni, mint azt remélik, hanem erősebb lesz mint valaha.

Elnök az ülést este 9 órakor bezárta.

A kommunista letartóztatások ügye

A kamara éjjeli ülése 11 órakor kezdődött. Az első szónok Cocea volt, aki folytatta támadásait a kormány ellen, a kommunista képviselők letartóztatása miatt. Felhívja a kormányt, használjon törvényes eszközöket.

Grigori Junian szerint a kommunista képviselők letartóztatásával lábbal tiporták a parlament immunitási jogát. A vizsgálat nem tudta beigazolni, hogy a letartóztatott képviselők összeköttetésben állottak volna a közelmúltban elkövetett kommunista merényletekkel. A becstelen közvélemény — fejezte be Junian — tiltakozik az elkövetett törvénytelenesség ellen.

Az éjjeli ülés ezzel — fél egykor — véget ért.

Bratianu Temesváron

Bratianu Jonel, a liberális párt vezére, volt miniszterelnök Temesvárra érkezett pártja több vezető tagja kíséretében. Az üdvözlésekre Bratianu a következőket válaszolta:

— Mielőtt idejöttem, Bukarestben sokat kérdezték, miért jövök ide. Erre most adom meg a választ. Részint azért jöttem, mert jogom van hozzá, részben azért, mert kötelességem. Most már tudom, hogy az óhajok abban csucosodnak, hogy a Bánát integritás megóvassék. Programom főpontjai a demokrácia, a szociális termelés, a rend, munka és nyugalom, üres szavak nem fogják az országot konszolidálni. Mi nemcsak azt akarjuk, hogy Románia nagy, hanem a munka és egység által erős legyen.

Utána banket volt Bratianu tiszteletére, amelyen újból felszólalt és kijelentette, hogy a nemzetiségek közreműködésére szükség van és minél erőteljesebb lesz ez a közreműködés, annál nagyobb erő származik vissza belőle a nemzetiségekre.

zsidóság kiküldötte egy alap létesítésének eszméjét vetette föl, melynek egyetlen célja legyen, hogy Palesztina földjét a zsidó nép számára megvásárolja. (Ez a gondolat később a „Zsidó Nemzeti Alap”-ban öltött testet, melynek tudvalegleg ugyancsak az az egyetlen célja, hogy Palesztina földterületét a zsidó nép számára elidegeníthetetlen tulajdonul megvásárolja. Eddig már óriási földterületeket szerzett meg.) Ugyancsak professor Schapira és a djakovári delegátus, dr. Ehrenpreis rabbi vetették fel a Palesztinában alapítandó héber tudományegyetem gondolatát. (Megvalósulásra közvetlenül a világháború kitörése előtt, illetve a közvetlenül mostani napokban került sor.)

Az első világháború legfontosabb alkotása azonban a cionista világszervezet alapszabályainak megállapítása és a sékelintézmény életbehívása volt. Mert ezzel a két alkotással megadták a világon széjjelzört zsidó népnek az egységet, kifelé és befelé egyaránt. A világszervezet alapszabályai körvonalazták azokat a határokat, melyek keretén belül a zsidó állam létesítéseért a céltudatos munkát végre kell hajtani, a sékelintézmény pedig és a sékeleken alapuló zsidó népképviselőt megadta az erőt ezeknek a céltudatos munkáknak keresztülvitelére.

Dr. Binéd Mózes

A jaffai zavargások magyarországi áldozatai

— Beregi Ármin jelentése a Zsidó Szemlének —

Részletesen beszámoltunk annak idején a jaffai véres eseményekről, amelyeknek több mint negyven zsidó áldozata volt. A budapesti „Zsidó Szemle” ma hozzánk érkezett számában Beregi Ármin a budapesti Palesztina-hivatal vezetője, aki történetesen épen a végzetes május elsején érkezett egy magyarországi chalucsoporttal Jaffába, érdekes tudósításban számol be a megrendítő eseményekről.

A zavargásoknak több magyarországi zsidó áldozata is van, közöttük egy halott: Aszódi Mordecháj, aki mintegy három hónap előtt Debrecenből költözött Jaffába családjával. Aszódi jó módú kereskedő volt Debrecenben, aki vallásos érzülete és zsidó lelkésedése miatt Debrecen egész zsidóságánál közhetsélesnek örvendett. Vagyonát pénzébe téve indult Erec Jiszraelba, hogy ott nagyobb kereskedelmi vállalatot létesítsen. A május 1-i zavargások alkalmával a fosztogató arab csöcselék megtámadta lakását és az itt szenvedett súlyos sérülések következtében másnap meghalt, öreg édes atyja is megsebesült. Fele-éje és 4 gyermeke teljesen kifosztva maradt. Egyelőre a budapesti Palesztina-hivatal terhére Beregi Ármin nagyobb segínyt utalt ki részükre.

A Magyarországból bevándorolt zsidók igen derekasan vették ki részüket a zsidó lakosság megvédésében és többen, így Salpéter József, a kispesti Katzburg testvérek és Rinagel Henrik chalucok súlyosan meg is sebesültek a harcokban.

Beregi Ármin többek között ezt írja: A vérengzés egész napon át tartott, az arab rendőrség támogatta a fosztogatókat, sőt lött is a zsidó munkásokra. A zsidó rendőrség igen derekán munkát végzett, de munkája megtört a tel-awwi zsidó városi tanács magatartásán, amely magasabb politikai szempontból és a nagyobb vérengzések elkerülése végett nem akarta felfegyverezni a zsidók védelmére jelentkező csapatokat. Végül azonban mégis kénytelen volt a Waad a fegyverkezést megengedni. A leszerelt zsidó légionáriusok között revolvert és fegyvert osztottak szét. Ezek a fiúk azután nagyszerű munkát végeztek.

Büszkén emelem ki, hogy a mi fiaink, a magyarországi zsidó chalucok nagyszerűen dolgoztak és kitűnően állottak meg helyeiket. Egy magyarországi zsidó mérnök, aki zsidó munkásokkal kötejtő munkákat végez Jaffa mellett, a kezei között levő robbantó anyagból készített harci eszközökkel veit részt csapatával a rend helyreállításában. A zsidó halottak száma eddig 41-re emelkedett, az araboké azonban még több.

Az áldozatok temetése május 3-án ment végbe, melyen végig zokogott egész Tel Awwi lakossága. A menetet indus-lovas katonák nyitották meg, a halottakat koporsó nélkül vállakon vitték a zsidó chalucok. Megjelent Szokolow és a főkormányzó képviselője is.

Most már rend és nyugalom van a városban. Önvédelmi zsidó őrségeket szerveztek és a zsidóság el van szánva a végsőig harcolni az arabokkal szemben.

Az én impresszióm az, — írja Beregi Ármin — hogy a támadások fő oka a keresztény arab és némi francia befolyású izgatás volt, mert azt skarják bizonyítani, hogy Anglia nem tud rendet teremteni Palesztinában.

Szerintem a legürgösebb feladat a zsidó bevándorlást minden módon szorgalmazni és siettetni, hogy mi legyünk itt többségben. Ehhez pedig első feltétel, minél több ipari vállalatot létesíteni, hogy minél több zsidó munkást foglalkoztathassunk. Jöjjön Amerika és Anglia a maga nagy tőkésével és jöjjenek a zsidó munkások, kispárosok.

Még egyszer mondom, csak egy segítség van: zsidó többség — bármilyen áron is.

Még két hetünk van a sékel beszédésére. Fizessétek ki a sékelt!

Minden egyes megye legalább egy delegátust küldjön a kongresszusra! Minden zsidó fizesse be a sékelét!

Bajor kormányválság a müncheni gyilkosság miatt

A rendőrfőnökököt gyanúsítják, hogy tudott a merényletről — A sztrájk általános

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Tegnap számunkban jelentettük, hogy Gareis szocialista képviselő Münchenben, lakásának kapuja előtt agyonlőtték. A meggyilkolt képviselő vezére volt a bajor független szocialistáknak és igen élénk agitációt fejtett ki a mindjobban szervezkedő bajor reakció ellen. A gyilkosság előtt egy órával négygyűlésen vett részt, ahol az iskolák fenyegető elklerikalizálásáról beszélt és támadta Kahr bajor miniszterelnököt, aki tulajdonképpen a mindenható Escherichnek a kreaturája.

A gyűlés után következett be a gyilkosság, amelyre a munkásság, miután kétségtelenül politikai gyilkosság történt, általános sztrájkjal válaszolt. Szünetel a közúti vasut közlekedése is, a vasutasok részvételéről még nem történt döntés. Egyedül a villamos és gázművek munkásai dolgozhatnak. A szociáldemokraták, függetlenek és kommunisták közös sztrájkbizottságot választottak és ez a bizottság intézi a háromnapos tüntető sztrájkjal kapcsolatos teendőket.

Vád a miniszterelnök és a rendőrfőnök ellen

A táviró hivatal a rendőrigazgatóság parancsára az összes telefonkapcsolatot megszüntette a szakszervezetek szövetségének házával, melyben az általános sztrájk vezetősége ülészik. A rendőrség itt röpiratok után kutatott. Az utcákon röpiratokat foglaltak le és terjesztőket bezárták. A szervezetek és a szocialista pártok proklamációiban a rendőrfőnököket vádolják azzal, hogy a merényletet támogatta és ezt a Kahr kormány halgatóltag eltűrte. A munkásokat készenlétre hívják fel, másrészt figyelmeztetik, hogy ne üljenek fel a provokációknak. A

német lapok nagyon elítélően nyilatkoznak a gyilkosságról kivéve a német nemzetiek lapját, mely a tény konstatálására szorítkozik, leghevesebben a „Freiheit” és a „Vorwärts” ir.

A véderők bosszúja

A „Freiheit” cikke ezt a címet viseli: „A véderők bosszúja.” Gareis ugyanis éveken át heves antimilitarista propagandát folytatott s különösen üldözte a forradalomellenes katonai szervezkedéseket. A lap kijelenti, hogy a gyilkosság Kahr miniszterelnököt és Kehner müncheni rendőrigazgatót terheli a felelősség s hogy a gyilkosság nem véletlen eset, hanem Kahr rezsimjének szükségszerű következménye. A Kahr-kormányt ezért pusztulnia kell helyéről, írja a lap, a rendőrfőnökök pedig bíróság elé kell állítani.

A „Berliner Tagblatt” és a „Vossische Zeitung” megegyezik abban, hogy a merénylet következményei beláthatatlanok. A „Deutsche Allgemeine Zeitung” írja, hogy mindaddig, míg az extrém elemek uralkodnak, akik ellenfelüket golyóval és késsel akarják elnyomni, addig Németország nem épülhet fel seiből.

Néptörelmet követelnek

A három szocialista párt engedélyt kér a hatóságoktól hogy Gareis képviselő meggyilkolását a nép maga bosszulhassa meg olyképen, hogy a gyilkost népbíróság ítélje el. A hatóságok ezt elutasították. A nagyparkba egybehívták a müncheni munkásságot, hogy tiltakozó népgyűlést rendezzenek.

A gyilkosra 10.000 márka jutalmat tűztek ki. A birodalmi kormány a sajtó útján elítéli a merényletet. Az országgyűlést elnapolták. A Kahr-kormány helyzete válságos.

Feldarabolt holttest a budai Lágymányoson

Felismerték az áldozatot — A gyilkos egy nyíregyházi hentesmester

Budapest, jun. 14. Nehány nap előtt egy borzalmasan feldarabolt holttest részeit találták meg a Budapest melletti lévő Lágymányos tó deli részén. A hulla feje hiányzott és csak napok múlva akadt rá egy asszony a nádas egyik tisztás helyén. A zsákban talált fej, egy harminc-harmincötéves férfi feje volt. Amikor jobban szemügyre vették, kiderült, hogy a jobb halántékon két fejszevágástól eredő mély seb van, amely egészen a koponya hátsó részéig ér. A nyakon ugyancsak két vágás látható, a jobb és baloldalon, amely arra enged következtetni, hogy a gyilkosok az első csapásra nem tudtak végezni áldozatukkal, vagy pedig életlen volt a gyilkoló szerszám és így másodsorra mérték reá a halálos csapást.

Nagy apparatusal indult meg a nyomozás, amelyet izgalommal figyelt az egész magyar főváros. Először Szita József nevű rendőre esett a gyanú, aki azonban alibit igazolt. A belügyminiszter 5000 korona jutalmat tűzött ki a gyilkosság nyomravezetőjének s egyben elrendelte, hogy a boncoló intézetben összeállított holttestet fényképezzék le és az összes mozikban vetítsék. Ennek meg is volt az eredménye, amennyiben jelentkezett egy asszony, aki elmondta, hogy a holttestben felismeri Popovics Milán nevű lakóját, aki röviddel ezelőtt eltűnt.

Ebben az irányban folytatták a nyomozást és megállapították, hogy az áldozat valóban Popovics Milán. A háziasszony elmondta még, hogy Popovics-hoz sokan jártak s igen gyakran kereste fel egy Kovács nevű nyíregyházi hentesmester, aki a Róma szállóban lakott. Kihallgatták a szálló személyzetét, majd a kapott adatok alapján a detektívek leutaztak Nyíregyházára, faggatni kezdték Kovács hentesmestert, aki rövidesen be is vallotta a gyilkosság elkövetését. Később azonban, amikor a gyilkosságról esett szó, zavarosan beszélt és nyilvánvalóan a tébolyodottat szimulálta. Felszállították Budapestre, ahol megvizsgálják elmeállapotát.

Németország gyarmatot kér a népszövetségtől

Lyon, június 13. (Damian.) A német kormány jegyzéket intézett a népszövetség tanácsához, amelyben kéri, hogy egy vagy több gyarmat, különösen Kamerun fölött mandátumot adjanak neki. A francia gyarmatügyi miniszter kijelentette, hogy ebbe az antant sohasem fog beleegyezni.

Augusztusban parlamenti választás lesz Csehszlovákiában

Prága, június 13. (Damian.) A kormány nem tud többséget összehozni. Ezért elhatározta, hogy a parlamentet feloszlatja. A választók összeírását már megkezdték. Az új választások augusztusban lesznek.

Magyar tüntetések Szlovákiában

Prága, június 13. (Damian.) A magyar tüntetések Csehszlovákia területén feltűnően szaporodnak. Nemrég Pozsonyban, Rosznyóban, Komáromban és Kassán voltak nagy tüntetések. A kassai püspök beszédet mondott a csehek ellen. Utána körmenetet rendeztek és zászlókkal járták végig a várost.

A szovjetkormány módosította politikai irányelveit

Washington, június 13. (Damian.) Az amerikai kormány Leninről jegyzéket kapott, amelyben a szovjetkormány kijelenti, hogy az Oroszország és az Egyesült-Államok közötti kereskedelmi felvételének semmi akadálya nincs, mert a szovjetkormány politikai alapvető irányelveit módosította.

Julius 2-án lesz a portorosei konferencia

Bécs, jun. 12. A portorosei konferenciát, amelyről már egy hírlet, hogy nem fogják megtartani, mégis megtartják és pedig július 2-án. Mint a „Politische Correspondenz” jelent, az osztrák kormány már megkapta meghívását a portorosei konferenciára.

PIE PUS

(*) Nincs idealizmus a zsidókban. Az a bizonyos magasabbrendűség, amely a haladás kivánsza, a zsidóknál hiányzik. Ezt a komoly, vagy legalábbis komolyan tetsző antiszemita elméletet állapították meg a történelemből, a zsidók gazdasági elhelyezkedéséből, nem utolsósorban pedig a zsidó lelkületéből. A zsidó szerintük hajlamos a kapzsiságra; önzés a levegője, haszonlesés minden öröme. Kelle vitatkozni velük? A történelem — a rólunk és általunk írott történelem — sugárzik az idealisták mártírénységét, ezt hővebben nem kell kifejtetni. A keserű neveléses vád azonban megnevezzen a zsidó idegelen, valahányszor véres cáfolat hirdeti a zsidó idealizmus. Ilyen Aszódi Mór debreceni kerekedő esete. Egy élet bajtűrésének gyümölcsével jutott el a szentföldre és megérkezése után néhány hétre a jaffai pogromban halálra sebeztek, kis vagyontkáját elrabolták, aggját felholtra nyomorították. Egy példa a számtalan közül. Kelle vitatkozni velük? A kérdés helytelenül van feltéve. Lehet-e vitatkozni velük?

(*) Escherich neve nem először bukkan fel a német lapokban. A német reakciónak, a nagynémet túlzóknak ma Escherich a személyné, büszkesége és reménye. Ő a parancsnoka az Orgesch nevű polgárőrségnek, amely tulajdonképpen fizetett marta-lócoknak mindenre felhasználható csapatja. Az antan követelésének sorában első helyen áll az Orgesch lefegyverzése, Escherich azonban nagybűszkén kijelentette, hogy ha az antantnak szüksége van az ő fegyvereire, jöjjen Münchenbe és vegye el tőle. A antantcsapatok a barátságos invitálás elől nem is akartak kitérni, már utakészen állottak, amikor utolsó pillanatban a német kormány vállalta az Orgeschnek lefegyverzését is. Escherich azonban, mielőtt kiadja kezéből, előbb használni is akarja a fegyvert. Gareis szocialista képviselőnek kellett meghalnia orgyilkos golyójától azért, mert azt merte hirdetni, hogy Escherich ellenkezése miatt nem szabad kitenni az országot a megszállás veszedelmének és nem szabad újabb szenvedéseket zudítani a népre. A német nép túrelme kifogyhatatlan. Túrte, hogy a költői lelkű Kurt Eisner gyilkosa, gróf Arco a gyilkosság után is szabadon sétálhasson München sétányain és eltűrte azt is, hogy az egyik tartomány gróf Arco arcképevel díszített pénzt nyomasson. Túrte, hogy az ártatlan munkásokat minden ok nélkül legyilkoló magdeburgi diákokat a régi tisztekből álló hadtörvényszék felmentse és azok diadalmenetben hagyhassák el a fogházat. Liebknecht, Luxemburg Róza, Haase Hugó is eddig még büntetlen orgyilkosok kezétől esett el. A gyilkosság politikai módszerre lett és jutalomra váró gyakorlati ennek a módszernek az Escherich hősök. Escherichék közben azt mondják, hogy most szocialista uralom van Németországban, amely megtépázza Németország presztizsét és önértékét. Ők most elnyomottak, szóhoz nem jutók. Vajjon mit csinálnának, ha ők lennének uralmon?

(*) Fényes László hangját nem fogja többé hallani a bíróság. A Tisza-pőr legutóbbi tárgyalásán maga mondomta, hogy nincs neki ott többé szólivalója, nem védekezik, ne cáfol többé, hallgatni fog, némán tűri, hogy felette vijjogjon az elfogultság, a düh és a gyűlölet. Ezt akkor mondta, amikor egyik vádlottára, Gärtner ügyvédjétől, mert az igazság útjára tolt a hazugságok tárgyalásának menetét, megvonták a szót és szuronyos fegyőrrel kísérték ki a tárgyaló teremből. Ez ugyancsak Gärtner ügye volt és védezőjének ügye de Fényes László levonta belőle magára is a konzekvenciát: a bíróság erőszakosága, törvénytértés és jogtalansága őt se kímélte eddig sem, nem kíméli azután sem: amikor fogolytársával szolidaritást vállalt, amikor ő a purifikátor a kisemberek védelmezője, az igazságtalanságok ellenfele tüntetett a gyűlölködő bíróság ellen, az egyetlen fegyvert választhatta: a passzivitást. Fényes László hallgatni fog, nem fog szólni, nem fog védekezni: a gonosz kezek úgy is fojtogatják tor-kát és a sikoltozó segélykiáltást ugye hallja meg senki. De talán ezt a nagy hallgatást mégis meg fogják hallani, a civilizált világ felnevel erre a csöndre, erre a kétségbeesett passzivitásra és megérti mit jelent, ha Fényes László nem védekezik. Azt jelenti: nem a tárgyalásból hozzak az ítéletet, hanem az előre megállapított ítélet köré rendezik tárgyalást.

A német csapatok az Odera mögé vonulnak vissza

A „Lokalanzeiger” aggodalmi — Take Jonescu nyilatkozott a felszülési kérdéstről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, június 13. A felszülési kérdésben véglegesen győzött az angol felfogás. A francia és olasz kormány hozzájárult ahhoz, hogy Korfanty csapataitól meg kell tisztítani Felsőszilézia egész területét. A francia kormány csak súlyos jegyzékváltás után egyezett bele Angliának ebbe a javaslatába, mert Anglia magatartásában németpártolást és kedvezést látott. A német lapok, így többek között a „Lokalanzeiger” kétkedéssel fogadja ezt a hírt és úgy tudja, hogy Franciaország még mindig nem mondott le a maga külön politikájáról és a felszülési kérdésben Lengyelország pártján áll. Sőt a „Lokalanzeiger” arról is tud, hogy a francia kormány Korfantyt szeretné megbizni azzal, hogy állítsa helyre a rendet Felsősziléziában, hogy egy ilyen javaslat már el is készült s hogy azt a főtanács legközelebbi konferenciája elé már be is fogják terjeszteni. A „Lokalanzeiger” nek ez az aggodalma tulzott, mert Franciaország tényleg elfogadta az angol álláspontot. Korfantyt pedig márcsak azért sem bizhatnák meg a rendcsinálással, mert az ő szabad csapatai okozták éppen a rendezést Felsősziléziában.

Az oppelni szövetségközi bizottság, amely karöltve dolgozik a kiküldött szövetséges szakbizottságokkal, elhatározta, hogy Lengyelország három zónára való felosztását ténylegesen végre is hajtja. Ezerint a német határ mentén német zónát, a lengyel határ mentén lengyel zónát jelölnek ki, amelyek közé ékelődik a semleges zóna, amelyet angol és francia csapatok szállnak meg.

A német zóna az Odera nyugati partján kezdődik, a német csapatoknak tehát az Odera mögé kell visszavonulniuk, a lengyel zóna Rybnik és Ratibor mögött van, ahová a lengyel csapatoknak kell visszavonulniuk. A szövetségközi bizottság ilyen értelemben jegyzéket is intézett már a német és a lengyel kormányhoz. Felsőszilézia különböző részein még mindig harcolnak, a francia és angol csapatok együtt küzdenek a béke és a nyugalom helyreállításáért. Az oppelni szövetségközi bizottság állítólag értesítést kapott, hogy a lengyel felkelők hajlandók magukat alávetni a szövetségesek parancsának.

Take Jonescu román külügyminiszter nyilatkozott a „Havas” távirati ügynökségnek a felszülési kérdéstről. Véleménye szerint Felsőszilézia sorsát a lakosság akaratával egyetértésben kell megoldani. Európa békéjének szüksége van a hatalmas Lengyelországra, mert Európa Keletén ez a béke biztosítója.

Herbert Samuel Beiruthban.

Beiruthból jelentik: Sir Herbert Samuel ma érkezett ide „The Iron Duke” című csatahajón. A szíriai francia kormányzó, Gourand tábornok a brit high commissioner és a társaságban lévő Sir John de Robeck tengernagy, a közep-tengeri flotta főparancsnoka tiszteletére bankettet adott. Gourand tábornok pohárköszöntőjében annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a brit és francia politika keleten együtt fog működni a két ország javára. Válaszában Sir Herbert Samuel kifejtette, hogy ugyanezt kívánja ő is teljes szívből és hogy el van szánva minden hatalmában lévő eszközzel azon dolgozni, hogy a francia kormányzóval való együttműködést minél bensőségesebbé tegye. Sir Herbert Samuel és Sir John de Robeck a rákövetkező nap a szíriai Bealbeckba utazott.

— Zsidó nemzeti tanács Litvánia-ban. Kovnából jelentik: A litván minisztertanács legutóbbi ülésén foglalkozott a litvániai zsidó nemzeti tanács ügyével. Elhatározták, hogy a nemzeti tanácsot állami szervvé deklarálják és megadják neki mindazon jogokat, amelyek a többi állami hatóságot megilletik. Az erre vonatkozó törvényt a parlament első olvasásában már el is fogadta.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség:	577
Kiadóhivatal:	844
Zs. N. Sz.:	558

A galut utolsó kongresszusa

Távirati értesítés érkezett az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kolozsvári központi irodájához. Karlsbadban megkezdődtek a kongresszusi előmunkálatok. A londoni központ, külön és nagy apparátussal működő irodát állított fel a tizenkettedik cionista világkongresszus külsőségeinek előkészítésére, és ezt az irodát, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség multesztendői konferenciájáról közöttünk is ismert dr. Julius Berger és Rosenblüth, központi titkárok vezetik. Szeptember hónap folyamán fog összeülni a világkongresszus Karlsbadban és ma még csak június hónap első felében vagyunk. Három hónapi időt és kipróbált munkacérok legjavát szánja rá a londoni központ a világkongresszus előkészítésére. És helyesen. A karlsbadi tanácskozás, a tizenkettedik cionista világkongresszus, a zsidó galutnak utolsó kongresszusa lesz és illő, hogy olyan külső keretek között, olyan fényvel és pompával tartassék meg, mely méltó legyen egy nép kétezeresztendő bűnhődésének, keserves számkivetésének és világonzsáradásának utolsó, nagyszerű akadásihoz és méltó legyen a szabadulásnak, a megkezdett, új nemzeti életnek első, ragyogó megnyilvánulásához.

A véletlen hozta úgy, hogy az „Uj Kelet” hasábjain, ugyanaz napon jelenik meg az első cionista világkongresszusról szóló rövid tanulmány és ezek a sorok, melyek a galut utolsó cionista világkongresszusáról adnak hírt. A zsidó nép három évtizedig tartott, szívós, magtamaró, magát-emésztő, magát új életre öklöző, nagy életbíráskodásának első és utolsó stációját jelöli ez a két időpont, ez a két világsemeny: az első a baseli cionista világkongresszus és a galut utolsó nagy össetalálkozása, a karlsbadi tizenkettedik cionista világkongresszus. És ha az első kongresszus csak a maguk lelkiudgyát, rajongó álomlátszókat kielő, zsidó egyesek gyülekezete volt, a mostani, a karlsbadi világkongresszus, az egész, az osztatlan, a célban és akaratban egységes zsidó nép képviselőjeként fog összeülni és fogja tanácskozásait lefolytatni a világ figyelt szeme előtt.

Nem lesz ország, nem lesz a föld kerék-ségének egyetlen helye, Kamaszaktól Délafrikáig és Angliától Mexikóig, ahonnan meg ne jelen-nének a zsidó nép képviselői. Képviselők, a szó-nak legeurópaibb és legalkotmányosabb értel-mében, mert az önkénytelen adózó, a sékelfi-zető zsidóság, egyszóval: a zsidó nemzet küldi őket, sékeleinek arányában, a galut utolsó kongresszusára. Utolsó, — mert az ezután kö-vetkező legközelebbi világkongresszusunkat, már új államiségünk jegyében, valószínűleg Jeru-zsálembe fogják egybehozni, — és boldogok azok, akiknek megadott, hogy a kezdetek kez-detén ott lehettek — és szásszor boldogok azok, akik ott lehetnek majd a nagy, a pompázatos végső aktusnál Karlsbadban.

És szorongó, reménykedő szívvél gondolok erre: Erdély hány kiküldöttel vesz részt majd a karlsbadi nemzetgyűlésen? A képviselőket az egyes országok, a sékelek arányában küldik ki. Erdélyben még nem zárult le a sékelgyűjtés akciója. Még két hetünk van a munkára. Én szorongó, reménykedő szívvél gondolok erre: Erdély hány kiküldöttel fog részt-venni a galut utolsó ünnepes zsidó világ-kongresszusán, Karlsbadban? g. j.

— Az Akadémia pályadíjainak nyertesei. Bukarestből írják, hogy a Román Akadémia tegnapi diszülésén hirdették ki a különböző pályázatok eredményét. A legjobb regényre kitűzött 12.000 lejes nemzeti díjat Rebreanu Livius erdélyi író kapta „Ion” című regényéért. Az 5000 lejes „Adamachi” díjat megosztották Lucian Biaga (szintén erdélyi) és Demostene Botez között. (R. T. I.)

— A rokkantak közgyűlése. Bukarestből jelentik, hogy tegnap kezdődött a királyi palotában a rokkantak szövetségének közgyűlése, amelyen Mária királyné elnökölt. Megjelentek Argetolanu belügyminiszter, Pimen, Moldva metropolitája és más közéleti funkcionáriusok. A közgyűlést ma folytatják.

— A lengyel kormány a zsidó hon-talanokért. Varsóból jelentik: Politikai körökben elterjedt hírek szerint a lengyel kormány elhatározta, hogy azzal a kéressel fordul Mr. Gibson amerikai követhez, hogy kormányánál intervenniáljon Ukrajnából menekült zsidók Amerikába való beengedése tárgyában. Ezek a szerencsétlenek, akik az amerikai produktív munkának nagy hasznára lehetnének, megérdemlik, hogy az amerikai kormány velük kivé-telt tegyen.

— Ügyvédi vizsgák Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: Junius közepén fognak vizsgázni azok, akik Palesztinában ügyvédi gyakorlatot akarnak folytatni. A vizsgákra olya-nokat is bocsátanak, akik egy elismert főiskolán kaptak oklevelet, vagy akik legalább két évig a konstantinápolyi jogi főiskola tanfolya-mait hallgatták. A vizsgázóknak június 1-ig kellett kérvényüket beajutniuk. A vizsgadíj 200 piaster. A vizsga tárgyai: Scharijog azon részére akik a mohamedán Scharibiróságok előtt tárgyalnak, továbbá magánjog, ingatlanjog, bü-njogi és bűnvádi perrendtartás, végrehajtási jog, kereskedelmi jog, békejog és a közjegyzői eljárás.

— A fizetésképtelen Törökország. A „Madin” írja egy konstantinápolyi távirat alapján: A legutóbbi jelentések szerint Törökország finansziális helyzete olyan kétségbe-ajtó helyzetben van, hogy a kormány nem képes sem polgári, sem katonai személyzetének esedékes fizetését folyósítani. A legtöbb hivatalnok már múlt év decembere óta nem kapott fizetést. Némi segítséget várnak ugyan a nemrégiben behozott vagyonadótló és a behozatali vám tetemes felemelésétől. A kormány igen nagy zavarban van, az elégedetlenség növekedésével az állam fizetésképtelensége tel-jesen elterühethető.

— A posta felhívása. Az utóbbi idő-ben Kolozsváron igen sok kereskedő nyitott üzletet és többféle jótékonycélu egyesület alakult, amelyek mind ezidőig címüket előjegyzés céljából nem közölték a postahivatallal. Hogy az érkező levelek kézbesítésében ne legyen kéredelem, a helybeli postafőnökség felhívja az érdekeltek figyelmét, hogy sürgősen közöljék a levélposta osztály vezetőségével pontos címüket az utca és a házszám megnevezésével.

— Meghalt Feydeau. A könnyed, szellemes és vidám muza gyászol. Georges Feydeau, aki vígjátékaival és bohózataival könnyekig kacagtatta meg az embereket, itt hagyta ezt a világot, amelyet annyiszor felvi-dított. Darabjai bejárták a művelt világ összes színpadait. A Feydeau név fogalom volt. Fí-nom pikantéria, szellemesség, a legkéyesebb helyzetek mulatságos oldalaának zseniális ki-használása, a legélesebb megfigyelés párosulva a legbravurosabb technikával: ez volt Feydeau. Sokan utánózták, de senkisésem közelítette meg. Nevesebb darabjai, mint a „La dame de chez Maxim” — „Kézről kézre”, „Mért járkálsz méztelenül”, a magyar színpadokon is közked-veltek voltak.

— Kinevezés. A Magyar-Francia Biz-tosító R. T. igazgatósága Simon Izsót titkárrá léptette elő.

— Barabás Béla ügyvédi irodát akar nyitni. Aradi tudósítónk jelenti, hogy Barabás Béla, a volt 48-as képviselő és a ma-gyar delegáció egykori elnöke engedélyt kért ügyvédi irodájának újból való megnyitására. Barabás teljesen visszavonult, igen súlyos anyagi gondok között él s igen érzékenyen érinti az a 2000 lei büntetés, amelyet most mértek ki rá. Ezer lei pénzbüntetést kell fizet-nie egy rendőr megsértésért még abból a zsidó-ból, amikor az aradi Kossuth-szobor allea me-rényletet akartak elkövetni, 1000 leit pedig, mert a „jogi tanácsadó” címet használta enged-ély nélkül.

— **Szerszámokat küldenek Palesztinába.** Newyorkból jelentik: A cionisták központi bizottságát alakították oly célból, hogy gyűjtés és önkéntes adakozások útján a Palesztinában dolgozó iparosok számára szerzsámokat szerezzenek, amelyeket a napokban akarnak hajóra rakni. A bizottság gondoskodott már egy gőzösről is, amely a szerzsámokon kívül gépeket, kötőroket és gőzhengereket szállít Palesztinába.

— **Éhínség Szlovákiában.** Prágából jelentik: Hivatalos jelentések szerint Sárosban, Felsőzemplénben, Beregben, Máramarosban, Árvaiban, Turócbán és Liptóban óriási éhínség uralkodik. A gebonahiány következtében a lakosságnak nincsen kenyerre.

— **Kolerajárvány Oroszországban.** Helsingforsból jelentik: Oroszországban a kolera járvány egyre nagyobb méreteket ölt. Az orosz kormány a határt elzárta.

— **Ujabb vasúti díjszabásemelés.** Désről jelentik: A szamosvölgyi vasútnak felügyeleti kormányhatósága engedélyezte, hogy a részvénytársaság úgy az áru, mint a személy és a podgyász díjszabás összes illetményeit úgy a saját, mint a részvénytársaság kezelésé alá álló vonatokon 1921. június 15. től kezdve hatvan százalékkal emelje. Az emelés é.é. belépésének napjáról a vonat igazgatósága a közönséget kellő módon értesíteni fogja.

— **Házasság.** Klein Zsenikét Székelyhidről eljegyezte Berkovits Hermann Margittáról. (Minden külön értesítés helyett.)

Moreno Tusit Gyulafehérvárról eljegyezte Erényi Lajos Temesvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Fränkl Annuskát, Fränkl Mihály leányát Szatmárról eljegyezte Friedmann Schie Nagyszében.

— **A borbélyok országos kongresszusa.** Kedden délelőtt felis órákor nyílt meg az erdélyi és bánati borbélymesterek országos kongresszusa, amelyen Erdély minden nagyobb városából összesen száznál több borbélymester jelent meg. A tárgyszózat felolvasása után a kongresszus, amelyet a „Statul Negustoresc“ üléstermében tartottak, mindenképp az országos szervezett megalakításáról tárgyalt. Elhatározták, hogy a munkaadók szövetségével szoros kapcsolatban Kolozsvár központtal megalakítják az Erdélyi és Bánati Fodrászipari Munkaadók Szervezetét, amelynek elnökévé Fodor Antalt választották meg. Majd a vasárnapi munkaszünet ügyében elhatározták, hogy felírják a kormányhoz, hogy a vasárnapi munkaszünetet egész Erdélyre vonatkozóan törvényesen is biztosítsa és kéri, hogy a pirosketős ünnepeket ne legyenek kénytelenek megtartani. Tárgyalás alá került még az ipar és kereskedelem szabaddátételének kérdése, a fertőző betegségek ellen való védekezés módjairól, egységes munkaidő megállapítása és a 8 órai munkaidő elvetése, szakiskolák és továbbképző tanfolyamok létesítése, borral való eltárlése, munkaközvetítő intézet felállítása és az iparosok parlamenti képviselőinek ügye is. Végül a hadinyereség adónak a borbélyokra alkalmazása ellen foglaltak állást. Este kongresszusi borbélybált rendeztek a központi szálló telikertjében.

— **Román-csehszlovák vámügyi tárgyalások.** A kolozsvári üzletvezetőség főnöke, Hosszu János, továbbá Nádor Gyula vasúti főfelügyelő és Sassi Nagy László dr., menetreferens az elmúlt éjjel Szatmárra utazott, hogy a csehszlovák vasúti kormány megbízottjaival tárgyalásokat folytassanak a határtörzsalom vámügyi kérdéseinek rendezése céljából. A tárgyalások, amelyeket a csehek kezdeményeztek, ma kezdődtek és valószínűleg még a hét folyamán befognak fejeződni.

— **Járványos betegségek.** Aradról jelentik: A vármegyében és Biharmegye egy részében a vérhas járványszerűen lépett föl. A közegészségügyi hatóságok a járvány megállítására érdekében megtették a járvány megelőző intézkedéseket. Több helyütt himlőben való megbetegedés eseteit jelentették, azonfelül a trachomajárvány fellépését is. A trachoma ellen való védekezést Micail egyetemi tanárra bízták.

— **Sztrájkoknak az olasz közhivatalnokok.** Az olasz állami alkalmazottak az elmúlt héten sztrájkba léptek, mert a kormány nem volt hajlandó bérkövetéseiket teljesíteni. A postahivatalnokok értekezletet tartottak, amelyen a sztrájk folytatása mellett foglaltak állást. Midőn a gyűlésről visszatértek, a posta-épületeket a rendőrségtől megszállva találták. A postaminiszter hivatalos kommunikéje értelmében az intézkedés, tekintettel a szélsőséges elemek fenyegetéseire, a dolgozni akaró hivatalnokok védelme céljából történt. A miniszter egyúttal közli, hogy a hivatalnokokat csak akkor veszik vissza állásukba, ha írásban lekötelezik magukat hivatalos kötelességeik pontos teljesítésére. A sztrájkhoz csatlakoztak a tanítók és tanárok is.

— **Tíz éves találkozó elhalasztása.** Több oldalról hangoztatott óhajnak megfelelően értesítettnek mindazok, kik a nagyváradi ort. izr. polg. fiúiskolát az 1910—11-ik tanévben végezték, hogy ezen évre tervezett 10 éves találkozó, a találkozás sikere érdekében 5 esztendővel későbbre (1926) halasztatott el. Indokok: a Csehszlovákiával, továbbá Magyarországgal való nehéz közlekedési viszonyok és osztálytársainknak tekintélyes része az elszakadt országterészekben való állandó tartózkodása. Löwinger Emil s. k., Hirsch Samu s. k.

— **Az amerikai bevándorlási tilalom.** Newyorkból jelentik: Az utóbbi napokban tudvalevőleg igen sok helyről távirati megkeresést intéztek az Unió elnökéhez, arra kérve őt, hogy a bevándorlási törvényt vonja vissza. Az elnök mindazonáltal a napokban aláírta a kongresszus által elfogadott bevándorlási törvényt, amely lényeges megszorításokat tartalmaz a külföldről Amerikába bevándorolni akarók kárára. A törvény, amely már jogerőre emelkedett, Amerika zsidóságában nagy felháborodást keltett.

— **A városi major betörő.** A kolozsvári városi major vezetője följelentést tett a rendőrségben ismeretlen tettes ellen, aki több ízben feltörte az istállókat és onnan lószerszámot és egyéb felszerelési cikket lopott. A rendőrség Csóti István napszámot gyanúsította, akit letartóztattak.

— **Házkutatás Henry Barbusse-nél.** Henry Barbusse, a világhírű francia író tudvalevőleg belepött a kommunista pártba és azóta a párisi rendőrség fokozott figyelemmel kíséri tevékenységét. A múlt héten a rendőrség házkutatást tartott nála. Összes könyveit és kéziratait átkutatták. Ugyanakkor a „Libertaire“ című lap szerkesztőségében is házkutatást tartottak és több fontos katonai okmányt lefoglaltak, melyeknek eredetéről a szerkesztőség minden felvilágosítást megtagadott.

* Ismét kapható Pöldecs világhírű Margit krómje (szappan, puder, mely pár nap alatt üdév, szép, rozsa, simára teszi az arcot. Eltűntet szőpöt, mélyfoltot, minden borbajt. Zsírtalan, arctalmatlan, rögtön szépi. Kapható mindenütt.)
Litografia SZIDON Lugos
vezérképviselet Erdély részére Szilágyi Ferenc, Cluj, Piata Unirei 24. Telefon 608.

* Igazi mestermű, ahogyan Czinknél ruhát festenek és tisztítanak. Gyár: Kolozsvár, Dézsma-u. 7. (1205)

SPORT

A kerületi liga döntőmérkőzése. A pünkösdi ünnepek alkalmával minden tekintetben nívós és nagy érdeklődésre számotartó sportprogram kerül lebonyolításra a városi sporttelepen. A marosmenti alosztály győztese, a Marosvásárhelyi Magánalkalmazottak Torna Köre és a kolozsvári ligagyőztes Haggibbor csapata fogja döntőmérkőzését megtartani a kolozsvári kerület ligabajnokságáért. A döntő érdekös körmérkőzéssel kapcsolatos össze. Június 19. én, vasárnap délután 4 órákor a K.C játszik a CFR csapatával, ezt követi az MTK—Haggibbor ligadöntő; másnap június 20. án, hétfőn délután fél 5 órákor a Haggibbor a CFR csapatával, fél 7 órákor a KAC az MTK-val mérkőzik. A szenzációs mérkőzések jogreit a László-drogériában elővételben válthatja meg a közönség.

KÖZGAZDASÁG

A CFR talpfarekvirálási joga

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ismeretes, hogy a közlekedésügyi minisztérium az országban termelt talpfának negyven százalékát elrekviráltnak jelentette ki a CFR részére, illetve az állam elővásárlási jogát biztosította erre a mennyiségre. Közben olyan hírek is jelentek meg, hogy a CFR a szabadkereskedelem útján szerzi be szükségletét és nem tartja lekötvő a termelt mennyiségnek majdnem a felét. Ezzel szemben úgy látszik, hogy a CFR igazgatósága még is élni fog ezzel a joggal, legalábbis erre vall az aradi vasut igazgatóság részéről most megjelent 75600—1921. számú hirdetmény, amely a következőket tartalmazza:

„Kapcsolatban a f. évi április hó 15-én kelt 6034—921. sz. hirdetményünkkel, valamint a közlekedésügyi minisztérium 124375. sz. rendeleteivel, közöljük az összes talpfatermelők és talpfatereskedőkkel, hogy a fent jelölt miniszteri rendelet értelmében a készletükben levő összes bukktalpfának 10 százaléka, a tölgytalpfának pedig 50 százalékát a román államvasutak részére elrekviráltattnak jelentjük ki. Megjegyezzük, hogy az összes talpfamennyiség addig nem mobilizálható, amíg a közlekedésügyi miniszter fenti rendelete értelmében a román államvasutak a fenti quota szerinti mennyiséget át nem veszik, illetve amíg a miniszter azok fölött nem rendelkezik.“

Felhívják ezután a körzetben lakó talpfatermelőket és kereskedőket, hogy készleteiket, azok minőségét, tárolási helyét tíz napon belül jelentésük be. A bejelentések alapján az államvasutak közegei a talpfák tárolási helyén az adatokat felülvizsgálják és az eredményről jegyzőkönyvet vesznek fel, a talpfatulajdonosnak pedig az elrekvirált talpfákról elismervényt adnak, melynek alapján a szabad talpfamennyiség elszállításához szükséges szállítási igazolványok a miniszter által fogtak kiadtni.

A legnagyobb válságban lévő faiparunkat ez a rendelkezés súlyosan érinti. Epen a legutóbbi hetekben jelentek meg hírek arról, hogy holland és francia vállalkozók több millió talpfát akarnak lekötni. Aradi lapok híradása szerint az ottani fakereskedők egy része a francia államvasutakkal 500 ezer talpfa exportálására megállapodást is kötöttek.

Kiderült azonban, hogy a CFR nem tud elegendő mozdonyt adni a szállításhoz. A mozdonyhiány következtében ujabb tárgyalások váltak szükségessé. A fakereskedők megbízottja felutazott Budapestre, ahol tárgyalásokat folytatott az Olasz-Magyar bankkal, amely a nagy üzletet finanszírozza. A tárgyalások folyamán elhatározták, hogy vizuon szállítják le a talpfákat Franciaországba. Orsováig vasuton, onnan Galacig tutajokon, Galactól pedig tengeri hajókon viszik Antwerpen kikötőjéig. Az Orsovára való szállításhoz szükséges négy vasúti mozdony beszerzését az Olasz-Magyar bank vállalta magára.

Ezeket a nagyarányú üzleteket lehetetlené teszi, ha a CFR a készletek felét lekötvő tartja anélkül, hogy azokkal rendelkezék, de a faiparra egyenesen katasztrófális, hogy az átvett mennyiségek után hónapokig nem jutnak a termelők pénzükhöz. Ilyen körülmények mellett aligha lehet az üzemetek fentartani és a munkásokat foglalkoztatni.

— **Uj kiviteli illetékek.** Bukarestből jelentik: A vám vezérigazgatóság uj kiviteli vámitételeket szabott ki a következő árukra: A disznószörre kg.-ként 10 banit, a kukorica vagonjára 1500 leit, a vagonra 2000, kölesre 500, állati szörre pedig vagononként 10.000 leit vet ki. Tölgytalpra 1000 leit, feldolgozott tölgytalpra 1500 leit, repcére július 15-ig 500 leit, elesztőre kg.-ként 10 banit, szörre és szeszre literenként 10 banit, tavaszi burgonyára kg.-ként augusztus 15-ig 10 banit, a leveles dohányra pedig értékének 10% át veti ki.

Az árak olcsóbbodása. Londonból jelentik: A „Times” indexszámai, amelyek 60 arunak árát foglalják össze, 1921. május 31 én 122 6t tesznek ki, míg április 31-én még ez a szám 188 volt. Az élelmiszerek indexszáma 204,5, az előző havi 216,4 el szemben. Angliában ezek szerint a drágaság ismét jelentősen csökkent.

A világ petroleumtermése. A petroleumtermelés az utolsó 20 évben 149 millió barrelről 683 millió barrelre emelkedett. (1 barrel = 42 gallon vagy 1,59 hektoliterrel.) Az egész világ petroleumtermelésének 64 százaléka Ameriká adja, 1920-ban 443 millió barrelt, utána Mexikó következik 160 millió barrellel, vagy 23 százalékkal. A többi állam közül Oroszország 4 százaléka, India körülbelül ugyanennyit termel, míg a hátralevő államok, köztük Románia egy százalékon alul maradnak.

Válutápiac:

Bukarest, jun. 13. Márka 98-99, leva 72-74, font sterling 227-232, francia frank 508-515, svájci frank 1050-1100, lira 300-315, drachma 350-360, dinár 175-180, dollár 62-63, arany 185-190, ezüst 326, napoleon —, osztrák kor. 10,60-10,75, magyar kor. 30-32, szokol —, lengyel marka 5 1/2-6.

Bécs, jun. 13. Lei 1007 1/2, dollár 668 1/2, belga frank —, francia fr. 5275, svájci frank 112 62 1/2, holland frt. 220, dán korona 113 1/4, jugoszláv kor. 1795, norvég kor. —, svéd kor. 147 20, szokol 913 1/2, leva 710, lira 3315, marka 953, lengyel marka 5 1/4, font sterling 2500, rubel —.

Prága, jun. 13. Lei 109 1/2, dinár 193 1/2, marka 103 1/4, leva 76, svájci frank 1213 1/2, norvég korona 1049 1/2, dán korona 1244 1/2, svéd kor. 1614 1/2, lira 358, francia frank 573 1/2, font sterling 272, dollár 72 1/4, osztr. kor. 1062, holland for. 2399 1/2, belga frank —, lengyel marka 545.

Zürich, jun. 13. Bukarest 930, Berlin 847 1/2, Amsterdam 196, Newyork 599, London 2284, Páris 4735, Milánó —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Krisztiania —, Prága 822 1/2, Budapest 230, Zágráb 415, Varsó 55, Bécs 127 1/2, Madrid —, oszt. leb. kor. —, Buenos Ayres —.

Budapest, június 13. Lei 335-395, font sterling 940-960, leva —, dollár 250-260, francia frank 2010-2040, marka 360-375, lira 1220-1260, osztr. kor. 37 1/4-39 1/4, rubel 53-60, szokol 345-360, svájci frank —, dinár 660-680, lengyel marka 22-24.

SZÍNHÁZ

Magyar Nemzeti Színház

Szerda: Buzavirág. Ujdonság 4-adeszer. Parasztheccsület. Bajazzok. Aca de Barbu vendégjátékával. Premiere helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Péntek: Raskolnikov: Bűn és bűnhődés. Először. Premiere helyárrakkal. Szombat: Faust. Medek Anna és Székelyhidy Ferenc dr. vendégjátékával. Premiere helyárrakkal. Előadás megkezdésekor a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Vasárnap: Cigánygrófnő. Operett-ujjdonság, 13-adszor. V. Hegyi Lili vendégjátékával, rendes helyárrakkal. Hétfő: Alarcosbál. Medek Anna és Székelyhidy Ferenc dr. vendégjátékával. Premiere helyárrakkal. Előadás megkezdésekor a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

A színházi irodák hírei:

Medek Anna és Székelyhidy vendégjátéka. Alighogy híre ment annak, hogy a budapesti operaház két európai hírességű nagy művésze: Medek Anna és Székelyhidy Ferenc fel fog lépni a magyar színházban, a közönség valóságos ostromolja a színházat. Ugy a szombat esti „Faust”-ra, mint a hétfői „Alarcosbál”-ra tömegesen váltják előre a jegyeket. — „Raskolnikow.” A Medek-Székelyhidy vendégjáték miatt Dostojewszky „Raskolnikow”-ja ezen a héten csak egyetlenegy estén: pénteken fog színpadra lépni — Aca de Barbu, Aca de Barbu, a világhírű énekesné csütörtökön a „Parasztheccsület” Santuzáját a „Bajazzok” Neddáját fogja énekelni. Partnere Ruvinzsky, (Turidu és Canio) Bretán (Alfio és Tonio) lesznek.

קרן תרבות. Tarbut Országos Zsidó Iskola-egyesület Rendelkezési Alap

A „Tarbut” célja az erdélyi zsidóság hebraizálását szolgáló intézmények létesítése, illetőleg fentartása.

5681. Szíván hó 1-ig befolyt 24022-92 Lei
5681. Szíván hó-tól Szíván hó 8-ig a következő adományok folytak be:

Általános adomány 195—
Önnegadóztatás —
Összesen 24217-92 Lei

Általános adomány

Dr. Fenyves Soma hitk. elnök Sepsiszentgyörgy 50, Fährdrieh Mayer 20, Gáspár Ignác 10, Rosenberg Imre 5, Zsidó leánygimnázium IV. oszt. 110, összesen 195 Lei.

Önnegadóztatás

..... Lei

A Tarbut Vezetősége közli, hogy hivatalos kimutatásai az Iskola Egyesületnek ezentel csak havonként egyszer, minden hónap első szerdáján jelenik meg az „Uj Kelet”-ben.

A Tarbut O. Zs. I. E.-be mint rendes tagok be-
léptek:

Szabó Jenő, Székely Imre, Széchenyi Áruháza, Szénási József, Sinnberger István Blaj, Salamon Jakab Nagybánya, Szegő Jenő, Spicer Mártonné, Székely Béla, Sámson Manóne, Stössel Lipót Nászód, dr. Steiner Pál, Szőlősi Samu Odorheiu, dr. Szőlősi Ödön Odorheiu, Szemes Henrik Arad, Steiner Jakab Arad, Sternberg Hugó Arad, dr. Szarvas Jakab, Strul Izsák Borszék, Stern Izsó Borszék, Stern Salamon, Schwartz Ignác, Schwartz Adolf, Stauber József, Simon József, Simon M. Lajos, Székely Miklós, Sámson Lajos Odorheiu, Sámuel József, Sporn Simon, Takácsi Márton, Ujhelyi Ignác, Veres Dezső, Vádász Jenő és Tsa, Weisz Gyula, Weiszburg Emil, Weisz Szigfrid, Wald Menyhért, Winkler Mór, Weisz József, Weisz Erőli, Weinstein József, Weinstein Sámuel, Weisz és Molnár, Weisz Sándor, Weisz Samu, dr. Weisz Fülöp Odorheiu, Weisz Elek, Weisz Szigfrid, dr. Wartenburg Márton, Wolf Sámuel, Wolf M., Wartenburg Zoltán, Weisz Mór Karika, Zélinger Aladár Nagybánya, Zedik Jenő, Zsidó Ifjak Önképzőköre Odorheiu, Zélg Samu, Zélg Samuné.

A Tarbut O. Zs. I. E. Főtitkára:ca.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNO
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-s.
Szerkesztőség: Calos Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

NYILTTÉR*)

Figyelmeztetés

Alantli cég ezennel figyelmezteti üzletfeleit, hogy Heinrich Schwarz a wieni Caro & Jellinek szállító cég volt prokuristája nagy sikkasztások elkövetése után megszökött. Tisztelettel kérjük tehát a t. üzletfeleket, hogy ha fentnevezett tartózkodási helyéről tudomásuk volna, azt velünk közölni sziveskedjenek, ugyszintén jelentse be a fentnevezett sikkasztó által esetleg felvett összegeket, a jövőre nézve pedig, ha néán pénzeket felvenni akarna, ugy az illetőt a helyszínen letartóztassák.

Tisztelettel
Dollák Arnold
szállító cég,
mint a Caro & Jellinek cég aradi képviselője.

*) E rovatban közöltekkert a beklitdó felelős.

Pályázat

A petrosényi aut. ort. izr. hitközség ezennel
metszői

állásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak olyanok, kik 3 elismert ort. rab-
bitól „kabulet” nyertek és kik jó hanggal is bírnak.
Javadalmazás: Fizetés drágasági pótlékkal együtt
havi 1000 lei, természetbeni lakás és a szokásos mel-
lékjövedelmek azzal, hogy a sechitára nem tarthat
igényt.

Pályázók életkoruk, családi viszonyaik, eddigi
működésük megjelölésével ellátott pályázataikat alulírott
hitközség elnökénél adhatják be.

Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk meg.
A pályázat határideje a 8-ik közzétételtől számi-
tott 14 napig tart.

Pályázhatnak jó hanggal bíró kántorok is, mert
amennyiben megfelelő metsző nem jelentkezik, ugy az
állást kántorral fogjuk betölteni.

Petrosény, 1921. június hó 8-án.

Halász Andor Dr. Schaffer Herman
hitk. titkár. 1184-L hitk. elnök.

Concurs

Die Presover (Eperjeser) aut. ort. isr. Kultus-
gemeinde sucht per sofort einen עופות שוחט der
zugleich einen משניח und vorzüglicher בעל תפילה
בעל ויקרא sein soll.

Betreffende müssen von drei anerkannte ort.
Rabbiner קבלות über שחיטה und פנים ויקור
besitzen.

Gehalt laut Übereinkommen.

Gesuche nebst Angabe der Alter und Familien-
standes sind an den gefertigten Vorstand einzusenden.
Spesen werden nur dem acceptierten rückerstattet.
Presov (Eperjes) in Slovensko, 22. Mai 1921.

Ludwig Ganz Emil Hartmann
Notár 1187-I PräsSES

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban
Állandó nagy készletek fehér, kristály,
üveg, karlsbaldi porcellán, diszmű- és
konyhaberendezési cikkekbenl.

Utlevelék láttaozását és bármely más bukaresti meg-
bizást vállaltunk. Állandó megbízható kurlir-
szolgálatot tartunk. — „REOLAMA” Pótlár 4. l. omelet

MILLIÓS
légy papir,
befűző pergament és
befűző spárga kapható
Erdélyi Simon
papir-, rövid- s norlabergri
áru nagykereskedésében
Cluj, Str. Regina Maria 37.

**Befűttes- és uborkás-
üvegek megérkeztek**
prima minőségben — sokkonként
negyvenöt leiert kaphatók
Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér porcellánárak
Üvegáruk — Wilhelmsburgi
kőedény — Keretlecek
waggontételben is kaphatók
Komlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sze apr 1 lei, Vasnapon bevetel 2 lei.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lei.

Bethlen-Somkerék
állomások között ismeret-
lennek 6 héttel ezelőtti köj-
csönzött ffilinomat juttassa
állomásfőnökhöz — Nagy-
iklód. — Dux. 1188—1

Angolból, franciából,
németből oktatók havi 70
leiert. Calea Victoriei (v.
Kossuth Lajos-utca) 18.

26 éves, nős, tanult ember
állást keres, ki ba-
romfimesző is. — Cim a
kiadóhivatalban. 1174—1

Keresek német kisasz-
szonyt nagyobb gyerekek
mellé, aki háztartásban is
segédkezne. Cim: Radló-
nál, Cluj, Str. Reg. Maria
34. szám. 1181—1

Butorozott szobát keres
fiatal házaspár belvá-
ros közelében. Leveleket
„Jól honoráljuk” jelleg
alatt kiadóhivatal továbbít

Butorozott szobát keres
intelligens fiatalember. —
Cim a kiadóhivatalban.

Kolozsvártól mintegy
10 kmre négy tagu föld-
birtokos családhoz —
gadasszonykodásban jártas
urinőt keresünk, ki minf
családtag fog tekintetel.
Cluj, Zsidótemplom-u. 2.
1178—1

3-4 szoba konyhás lak-
kást belváros közelében
esetleg butorral együtt át-
vennénk. „Jól megfizetjük”
jelleg leveleket kiadóhi-
vatal továbbít.

Jókarban levő komplett
kávéházi berendezés eladó
Bövebbet Klein Mór, Nagy-
enyed. 1173—1

Alkalmi vételi Első-
rangú mahagoni salonbe-
rendezés 10.000 lei. Nagy
— keleti smyrna-szőnyeg
5.500 lei. Szép női írós-
sztal 1500 lei. Str. Juliu
Maniu (Szentegyház-u.) 26
1. 3. Délelőtt. 1179—1

Eladó pianó ebédő,
háló, íróasztal, felszalag-
garnitúra. — Megtehető
Bánffy-palota házfelügyelő-
jénél. Piata-Unirii (Mátyás-
tér) 9. 1171-1

Remek — palisander
ebédő alig használt álla-
potban eladó. Megtekin-
tethető Schneider butorrak-
tár Strada Saguna (Bartha
Miklós-u. 24. 1190—1
Használt cséplőgép és
lóherefejtő eladó. Malom-
utca 10., — az irodában.
1190—1

Cement eladó kicsiny-
ben és nagyban Faháznál.
Malom-utca 1 alatt. 1189-1

Csak egy ut vezet az erőkös, egészséges
a pártalan hatásu

HIGIEA SÓSBORSZESZ

Kapható mindenütt!
Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyészeti Gyár
1914 CLUJ — KOLOZSVAR

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v.
Mátyás király-tér) 38.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendezes gyűjtő- és wagen-
forgalom a külföld, valamint a belföld minden irányából és
irányába. — — — Fuvardíjvisztartási és főtűvizsgálati iroda.

Ha gyermekét elegánsan
és olcsón akarja öltöztetni,
ugy szükségletét kizárólag
ADLER
gyermekruha- és sapka-gyári raktá-
rában, Str. Julia Maniu 5., eszt. üzbilje

Butor- és épület-
vasalást, gazdasági cikke-
ket, permétezőt, stb. meg-
lepő olcsó árban szállítok
postán és vasuton. Kérjen
árajánlatot. 1240

Stern vaskereskedő
Oradeamaro-Nagyvárad
Str. Nicoleta Jerga
(Zöldfa-utca) 10. sz.

A közönség figyelmébe!
Van szerencsém a n. é.
közönséget értesíteni, hogy
Kovács Albert uraltársulva
módomban van a közön-
ség legkényesebb izlésé-
nek is eleget tenni. Műhe-
lyemben állandó kész cipők
kaphatók. A n. é. közönség
szives pártfogását kéri
IZRAEL ALADÁR

HA
vérszegénységben, görvélykórban
bőrbetegségben, izom-, vagy izü-
leteszűben, idegbetegségben, az
ivarszervek idült bántalmában
szenved, vegye meg a pá-
ratlan gyógyhatásu házi gyógy-
fürdői célokra igen elterjedten
használt kúttó

vásárelki természetes vaslápsót
(Eisenmineralmoor, Moorsals)
kapható minden mennyiségben a

RÓZSA nagy- 1215
drogeriában,
Cluj—Kolozsvár, — Piata
Unirii 26. (Mátyás kir. tér)

Vétel és eladás

Perza szönyvek, zong-
orák, Wertheim kassák
— valódi ékszer, egész
lakberendezések óriási
válasz- **Sternbergnél**
Nagyvárad, Kishídő

Biró Andor
Kézműáru nagy-
kereskedése
Cluj, Kornis-u. 2. sz.

Lőrincz Sándor
Automobilvállalat,
javító műhely,
autogén hegesztés
Cluj, C. Reg. Ferdinand 116

MUSSA GYULA
hölgy- és színházi fodrász
Legmegbízhatóbb min-
dennemű hajmunka ren-
delésben, hullott- és vá-
gott hajat veszek 819-1
STRADA MEMORANDULUI
VOLT UNIO-UTCA) 10. SZAM

MARX EMAIL 1177-1

kertibutor, damar-, kristály- és
kopállakok, „Medve”-jegyű padló
lakk, Függer kocsilakkok, firnis,
bécsujhelyi terpentín, vegyi- és
földfestékek budai-föld, bécsi-fehér,
izléses szobafestő patronok. —
Ecsetek nagy választékban
most érkeztek és leszállított áron
ooooooooooooo árussítjuk ooooooooooooo

RADOS & Co.
Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u.) 21

Kereskedők figyelmébe!

Cérna nagymennyiségben állandóan rak-
táron (kutyaféjű márka gar. 400yard)
Laudesmann & Welsz Export-Import cégnél
az intrai (Olaszország) cernagyár erdélyrészi
kizárólagos képviselője és gyári lerakata:
Cluj, Palatul Urania (Radák-utca) oldal)

DMC 1188-1
Állandóan dusan
sortírozott raktár
Serényi Dezső
rövid-, kötött- és szövöttáru nagykereskedés
Timisoara, Cetate Str. Palanca 1.

„Melissát” kérjen, ha finom!
csukorkát akar!

Héber gyorsírás tankönyve
Hasztenografia Haivrit. — Megrendelhető a
Zs. N. Sz. könyvosztályában. — — — Ára 30 lei

Szilágyi Eleonora R.-T.
Ajánlja: likőr, rum különlegességeit, Elsőrendű
pesszót és borait. 1210 Szesz nagyraktár

Sárga kocsikéncs gépész, szappan
és mindenféle műanyagolajok vagon-
tételben kapható „MERCUR” vegyigyár Cluj, Kriza-u. 4

PANAMAKALAPOK TISZTÍTÁSÁT
VASALÁSÁT — TAGÁLKALAPOK
átvarrását, és díszítését olcsón vállalja
LEBOVITS FRIDA Cal. Victorie 35. (v. Kossuth L.-u.)

Kirsch és Czodik bőrkereskedő
1195 Szép-utca 2.

Fürdői értesítés!
Értesitem a n. é. zsidó fürdőző közönséget, hogy
Szováta fürdőn
mint a múlt évben, ez idényben is ortodox כשר
éttermet nyitok a „Hegyi” villába. — Tisztelettel:
Grünfeld Mór Ig.-Mures, str. Calarasilor 12.

CLUJ és **ELŐ ERDÉLYRÉSZI KOLOZSVAR**
ÉKSZERÁRUGYAR
átköltözött saját házába, Timár-u. 12.
Bejárati a Szappan-utca felől.
Roth és Goldberger

I-a fehér koronadugót és parafadugót
minden kivételben eredeti gyári árban szállít
KERTÉSZ EMIL bizományi irodája
ORADEA-MARE
Str. Alexandri (v. Teley-utca) 34. sz.
KARL SIMON Klósterlei (Csehország) para-
faművek vezérképv. és bizom. lerakata

Fiatal utazót keres
fixre, vagy jutalékra
BÜRGER ALBERT
gyári Targul-Mures
1160 I

Fürdői értesítés
Értesitem a n. é. zsidó fürdőző közönséget, hogy
Tusnád fürdőn elsőrendű orth.
— — — éttermet és szállodát 1082-1
nyitok a Schweitz villákban, jun. 15-től kezdődőleg
Fränkel B. Sámuel, Marosludas

Cipőárut a legelőnyösebben
HOFFMAN cipőárúházban
vásárolhat 886
Cluj, C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

Uj magyar nyelvű
zsidó könyvek!

Ára lei
Bernstein: A cionizmus lényege és szervezete 4.—
Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza. Nép-
szertűen megírt tanulmány a zsidók testi
és lelki tulajdonságairól, Statisztikai táb-
lázatokkal 12.—
Gorion: József és testvérei. O-héber regény,
Gizskalai János mesteri fordításában .. 12.—
Gorelik: Cion és gólusz 4.—
Nachum Goldmann: A zsidó nemzet követelése
Müller H.: A cionizmus ábecéje 3.—
Nordau Max: Mesék. Szimbolikus gyönyörű
példázatok, Gizskalai János fordításában 12.—
ugyanaz diszkötésben, amatőr kiadás .. 50.—
Nordau Max: Doktor Kohn. Az első igazi zsidó
dráma. Megrázó színekkel festi meg azo-
kat a lelki összeütközéseket, melyeket
az asszimiláció eredményez 10.—
Dr. Thon Osias: Herzl Tivadar 4.—
Ujvári Péter: A tulsó parton. Zsidó regény, az
élet elevenjébe belemarkoló költői szép-
ségű munka 15.—
Mindezen könyvek megrendelhetők a pénz előzetes
beküldése mellett a Zs. N. Sz. könyvosztályánál.
Egyesületeknek, helyi csoportoknak kedvezmény.

Frissen szedett kőménymagot
vesz **BÜRGER ALBERT**
gyári, vegyészeti osztálya
1160-I, **TARGUL-MURES**

Gyermekkosci,
gummilabda, porcellán és
üvegáruk érkeztek. Nagy
választékban kaphatók
Eisenstädter Fülöp
árúházában
(volt Lakatos-bazár)
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 13

Groza folytatja erdélyi körútját

Elsimultak az ellentétek — A miniszter Brassóba utazott — A kamara és a szenátus ülése

— Az Új Kelet tudósítójától. —

A kormány szokatlan erélyességgel és buzgalommal cáfolja a Groza affér nyilvánosságra jutott részleteit. A Román Távirati Iroda legilletékesebb helyről nyert információ alapján újból felhatalmazást nyert a lapokban közölt azon téves hír megcáfolására, mely szerint Groza erdélyi minisztert Averescu tábornok táviratilag hívta volna vissza Erdélyből.

Ez alkalommal utalnak Groza miniszternek a Román Távirati Iroda részére utazása előtt adott intervjújára, amelyben a miniszter szószerint a következőket mondotta: „Kolozsvárt szerdától péntekig leszek, a szombatot Marosvásárhelyen töltöm, vasárnap Csikszeredát látogatom meg, hétfőn pedig Sepsiszentgyörgyre megyek, ahonnan visszatérek Bukarestbe.” Mindez bizonyítja, hogy a miniszter előre megállapított program szerint utazott és tért vissza a fővárosba.

Újabb bukaresti távirat szerint Groza miniszter ma már ismét Erdélybe utazott, hogy folytassa megkezdett látogatásait. A minisztert útjára több száz képviselő, köztük Konnerth és Bransch is elkísérte. Groza holnap Brassóba érkezik, onnan pedig Segesvárra fog ellátogatni. Brassóban a prefektus és Feketehalom száz lakossága között felmerült incidens ügyében fog tárgyalásokat folytatni. A kormány rendeltére a letartóztatott százakat már szabadon is bocsátották.

Lupu az agrárvitában

A kamara mai ülésén napirend előtt Dascal Gyula szatmári szocialista képviselő a házszabályokhoz kért szót és követeli, hogy a kamara határozzon a letartóztatott kommunista képviselők ügyében.

Ezután folytatták az agrárreform vitáját. Az első szónok dr. Lupu, aki szerint a liberálistáru 1917-ben, mint szelőt az agrárkérdésben azt az impressziót keltette, hogy nem akarja őszintén az agrárreformot megoldani.

Országos orvoskongresszus Kolozsváron

Egy szervezetben Románia összes orvosai — Orvosmunkásság a Rákóczi-sétányon

— Az Új Kelet tudósítójától. —

Nagyrománia orvosai július 2. 3. és 4-én országos kongresszust tartanak Kolozsváron. Ezen a kongresszuson egy testületbe tömörülnek az ország minden nemzetiségű orvosai, hogy egyrészt erkölcsi és anyagi érdekeiket határozottabban megvédhessék, másrészt jobban használhassanak a köznek.

A kongresszust az országos orvosszövetség kolozsvári fiókja készíti elő. A rendezést dr. Jacobovici egyetemi tanár vezetésével főleg dr. Totoian, dr. Hosszu, dr. Buia, dr. Ostatea és dr. Popoviciu tiszti orvosok végzik. A kongresszus feladatairól illetékes helyen a következő információt adták:

Első és legfontosabb feladata az lesz, hogy az orvosok szervezkedésének kérdésében döntson. Arról van szó ugyanis, hogy szindikátust létesítsenek-e az orvosok vagy kamarát. A szindikátusnak szociális intézmény jellege volna, míg a kamara az ügyvédi kamara mintájára alakulna. Csak az orvoskamara tagjai folytathatnának gyakorlatot. A kongresszus dönt ezenkívül a közegészségügy megszervezéséről is és az országos orvosszövetség élére új elnököt választ.

A kongresszuson Románia minden orvosa részt vehet. Elszállásokról a rendező bizottság gondoskodik. Megérkezésükkor a pályaudvaron kézhez kapják elszállásolási jegyüket és a kongresszus programját. Ittlétüket a bizottság

Panaszolja, hogy több helyen a kisajátítást igen rosszul hajtották végre, mivel sokan, akik a háboruban vitézül harcoltak, nem kaptak egy tenyérnyi földet sem.

Garoflid miniszter beszéde

Az éjjeli ülésen Garoflid földművelésügyi miniszter beszélt. Az agrárreform — mondta — előttem nemzeti és szociális kérdés. Kész vagyok az ellenzékkel együttműködni és örvendeni fogok, ha a szabálytalanságokat tudomásomra hozzák, hogy azonnal megtehessem a szükséges intézkedéseket.

Averescu az államellenes összeesküvésekről

A szenátus ülésén Meintanu alelnök elnökölt, aki felolvassa Averescu miniszterelnök válaszáat Dobrescunak a kommunista összeesküvések ügyében hozza intézett interpellációjára. A miniszterelnök kijelenti, hogy igen sok városban fedeztek föl kommunista összeesküvéseket. A letartóztatottaknál nemesak különböző állam és tulajdon elleni akciókra vonatkozó terveket. A moszkvai kongresszuson résztvevő kommunisták iratai között bizonyítékait találták egy nagy forradalom előkészületeinek, amely egyszerre tört volna ki több országban, Romániát is beleértve. Eddig 126 egyént tartóztattak le, lehetséges, hogy még további letartóztatások lesznek.

As erdők kitermelésének korlátozása

A szenátus éjjeli ülésén Mihali Tivadar elnökölt. Napirendben a kitermelés céljaira szükséges erdők eladásáról szóló törvényjavaslat szerepelt. Cudalbu mezőgazdasági miniszter hosszabb beszédében fejtegeti a javaslat előnyeit és szükségességét.

Pacurariu a javaslat ellen beszél, mert megakadályozza a versenyt, miáltal megkárosítja az erdőtulajdonosokat.

Dumirescu-Bumbesti (parasztpárti) támogatja a javaslatot, melyet a falusi szervezetek már régóta várnak.

A szenátus a javaslatot általánosságban és részletekben is elfogadta.

igyekezik kellemessé tenni. Julius 3-án este a Rákóczi-sétányon nagy művészet rendez, mindenféle látványossággal, ringlispillel, cirkusszal, konfettivel, serpentinnel és fényszóró rakétákkal. A kongresszus egyik napján pedig kirándulás lesz a Kolozsvár környékén lévő hegyekbe. A mulatság jóvedelmét a kolozsvári elhalt orvosok hozzátartozóinak támogatását szolgáló alap javára fordítják.

A cseh-magyar gazdasági tárgyalások

Budapest, jun. 15. (Damian.) A cseh-magyar gazdasági tárgyalásokon bőrből hatvanan vesznek részt. A cseh delegáció G. fiares Vencel vezetésével huszonegy tagból áll. A magyar pénzügyi bizottság szerdán reggel Prágába érkezett.

Elfojtották a müncheni általános sztrájkot

München, június 14. Az általános sztrájkot, amelyet három napra mondtak ki, végetért. A lefegyverzés a sztrájk miatt késik.

Az új lengyel külügyminiszter

Varsó, június 14. (Damian.) Pilsudski köztársasági elnök Spermundot Lengyelország külügyminiszterévé nevezte ki.

Az angol-gyarmati konferenciát elhalasztják

London, június 14. (Damian.) A gyarmatok kormányzóinak konferenciáját a jövő hétre halasztják, mert Lloyd George ágyban fekvő beteg nem vehet részt a tárgyalásokon.

Kidobtak egy képviselőt a magyar nemzetgyűlésből

Felzudulás Andaházy Kasnya Béla ellen

— Az Új Kelet tudósítójától —

Budapest, jun. 14. A magyar nemzetgyűlés nagy botrányoknak volt színhelye. Az ülés-teremből formálisan kidobták Andaházy Kasnya Béla nemzetgyűlési képviselőt. Andaházy Kasnya tudvalevőleg jónevű festőművész, akit néhány héttel ezelőtt választottak meg Mindszenten pártunkivüli programmal. Megválasztásakor olyan nyilatkozatot tett egyes lapokban, amelyek már akkor erősen ellene ingerelték a kurzus híveit. Kijelentette, hogy akciót fog indítani a numerus clausus és a botbüntetés ellen. „Ne használjuk fel az Ehrlichek és Einsteinok eredményeit, ha nem tudjuk megbecsülni a zsidókat,” — mondotta többek között. Ilyen előzmények után misem természetesebb, minthogy az első alkalmat megragadták, amikor inzultálhatták. Az izgalmas ülés lefolyásáról egyebekben a következőket jelentjük:

Az ülés elején Bethlen miniszterelnök erélyesen visszautasítja Beniczky Ödönnek legutóbb a kormányzóság költségvetésével kapcsolatban elmondott kritikáját. Nem tartja összeegyeztethetőnek a kormányzót övező köztiszteltet az a gunyoros hangot, amelyet Beniczky használt. Tisztelet képviselő ur — mondta a miniszterelnök — túlértékeli saját személyiségét. Biztosíthatom, senkinek se jut eszébe hajtóvadászatot rendezni önök ellen, mert hajtóvadászatot csak nemes vad ellen szokás indítani. Üres és tartalmatlan beszédekkel pedig nem fog magának szabad utat biztosítani akciójának további folytatására.

Kitör a vihar

Ezután Déner Béla interpellációt terjeszt elő a tenárok előléptetése tárgyában. Reakciós és gyűlölködő beszédét Andaházy Kasnya mindvégig olyan közbekiáltásokkal zavarja, amelveket a képviselők többsége a keresztény kurzusra sértőknek talál. Óriási vihar tör ki, a képviselők a padokat verik. Az elnök többször csöngtet, de szava elvész a lármban.

— Ki kell dobni! Szentelen fickó — hangzik minden oldalról Andaházy felé.

Végül az elnök csöndet teremt és Déner befejezi felszólalását. Utána Huber János kér szót a házszabályokhoz és bejelenti, hogy Déner beszéde közben Andaházy Kasnya azt kiáltotta Déner felé, hogy: „Nemsokára maga is kivándorolhat!” Erre ismét kitör a vihar. A képviselők felugrának helyeikről, padokat verik, kiabálnak.

— Le kell csuktatni a betyárt — kiáltották.

Andaházyt eltávolítják

Az elnök felfüggeszti az ülést, de a zajongó képviselők ezt nem hallják és tovább a teremben maradnak. Andaházy beszélni akar, mire többen feléje rohannak. Néhány higgadtabb képviselő körül fogja és tuszkolja az ajtó felé. Andaházy nem akar kimenni és beszélni kezd. Erre a zajongó képviselők egy csoportja kinyomja őt az ajtón a folyóóra. A képviselők csak akkor vették észre, hogy az elnök már nincs a helyén és az ülés fel van függesztve. A folyosón folytatódott a vihar. Kijelentették, hogy Andaházy a magyar nemzetgyűlésben nem szólhat fel. Andaházy viszont mentelmi jogának megsértését kívánja a Ház legközelebbi ülésén bejelenteni s egyben kimagyarázza félreértett szavait.

— Cionista miting Dénen. Az E. Zs. N. Sz. dési csoportjának nemrég megválasztott vezetősége teljes erejével hozálátott, hogy a petyhüdt hitközségi életet valódi zsidószellemben vezetőit vallási és kulturális munkakódással friss, produktív életre támassza. E célból 26 ára a vármegyeház nagytermében tartandó nagy mitinget tervez, amelyen Glasner Mose cluji főrabbi fogja a zsidóság mai óhajait, küzdelmeit és kotelességeit a közönséggel megismertetni. A gyűlésen, amely vitával kapcsolatos, több kolozsvári, nagyváradi és dési vezető elvtárs fog résztvenni.

„Viselni akarjuk a szegyenbélyeget“

A budapesti zsidó írók és újságírók a zsidóságuk mellett — Szervezetten jelentkeztek a Chevra Kadisánál — Kálnoki-Vulpes beszéde

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A jövő történetírójának és oknyomozójának lesz hivatása eldönteni, milyen összefüggésben áll az az eset, amelyről alább számot adunk mindazzal, ami Magyarországon a háboru utolsó idejétől, de legelőképen az utolsó két évben végbement. Ehelyütt mi csak az esetnek egyszerű elmondására szorítunk:

A budapesti Chevra Kadisa minden évben ugynevezett tagavató hetet tart, amelynek során az újonnan jelentkezett tagokat felveszik az egyesület kötelékébe. A Chevra Kadisa tisztára jótékonyági intézmény és temetkezési egyesület, benne a zsidósághoz tartozók pártáryalatra és felfogására való tekintet nélkül szoktak résztvenni. De kizárólag csak zsidók. És ez a körülmény ad jelentőséget annak, hogy a magyarországi zsidó írók és újságírók igen tekintélyes csoportja az ezévi tagavatót szervezetten, egy csoportba tömörülve felvételre jelentkezett. Csupa olyan nevek, akik eddig semmivel sem nyilvánították a zsidósághoz való tartozásukat, sőt a legtöbbje úgy élt a közvilágban, mint aki már nem zsidó, vagy sohasem volt zsidó.

Az asszisztálóknak ezek a közismert zászlóvivői keresve keresték azt a módot, amelyen a zsidósághoz való tartozásukat épen a mai időkben ország-világ színe előtt nyilvánítsák.

Mellékes, hogy a Chevra Kadisát tartották erre alkalmasnak, vagy talán annak tagavató hete jött kapóra, a tény maga a fontos s ad jelentőséget az egész eseménynek.

A jelentkező írócsoportnak élén Kálnoki Izidor (Vulpes) állott, sorakban volt Szöllösi Zsigmond az „Az Újság“ főmunkatársa, dr. Molnár Jenő „A Nap“nak, Teller Kálmán az „Igazság“nak, Róz Rezső a „Magyar Hírlap“nak, Szamosi Armand a „Friss Újság“nak, dr. Kósa Miklós a „8 órai újság“nak, Fedor Oszkár a „Pénzvilág“nak szerkesztői, továbbá Blumenkrantz Hermann, a „Wiener Telegraphen-Correspondenz Bureau“ budapesti igazgatója, Földes Imre, a hírneves színműíró, dr. Lengyel Ernő, Balassa József, dr. Ballagi Ernő, Szenes Béla, dr. Faragó László, Zoltán Andor, Gábor Ignác, dr. Merényi József, Varga Béla újságírók és Lázár Ödön, a Király Színház igazgatója.

A tagavatót Kálnoki-Vulpes kérte a felvételt és a következő beszédet mondotta:

— Kollegáim és barátaim engem tiszteltetek meg azzal, hogy nevétkben köszönetemet fejezzem ki. Felesleges hangsúlyoznom, hogy nem személyemnek vagy képességeimnek szóio megtiszteltetés ez, hanem egyedül ösz hajamnak. E szürke hajfürtök láttára szinte az ajkakra lopózik a kérdés: Idetartoztatok-e már eddig is és miért jöttök megöszült hajjal? Miért nem voltatok már régen itt? És a második kérdés: Ha nem érzitek magatokat ide tartozóknak, miért jöttök? És miért épen most? — Az első kérdésre könnyen felelek. Miért nem jöttök már régen? Mert már régen itt voltunk.

Itt voltunk hiúunkkal, hagyományainkkal, atyáinknak és őseinknek tradíciói egyesítették bennünket önökkel.

Mi önökkel éreztünk, önökkel dolgoztunk, törekedtünk minden jóra és szépre, csak épen hogy nem voltunk névsorba foglalva, csupán nem volt számunk az önök jegyzékében. A honvágy azonban csak azt foghatja el, aki távol van hazájától és övítől.

— A második ki nem mondott kérdésre sem akarok adós maradni a felelettel. Miért jövünk most? Mi uraim, nem változtunk. Önök sem változtak. Ez a szentegylet ma is az emberiség, jótékonyág és a hithűség szolgálatában áll. De az idők változtak és benne az emberek. Hatalmas viharok hullámoztak fejünk fölött és hirtelenül egy másik világba sodródtunk bele. Uraim! Én már nagyrészen leél-

tem a nekemrendelt időt. Sokkal több van mögöttem, mint előttem. Életem tisztességben és becsületben telt el. Tanultam, hivatást választottam, dolgoztam. Nevet szereztem magamnak, elismerést vívtam ki és eredményeket értem el. Barátokat szereztem, költőket, művészeket, politikusokat, tudósokat, kis embereket, egyszerű polgárokat, sok országban fordultam meg, de soha nem kérdeztem egy embertől sem, hogy milyen vallásu. Tőlem sem kérdezték.

— És most látom, hallanom és tapasztalnom kellett, hogy

minden oldalról felémmered a kérdés: zsidó vagy-e?

Akárhova tekintek, ezt a kérdést halloom. Ezt olvasom a lapok hasábjain, ez cikázik elém a parlamenti dörgedelmekben, rőpiratokon ezt terjesztik, a falakra ezt ragasztják: zsidó vagy-e? Ezzel fogadják a gyermeket az iskolában, a polgárt az adóhivatalban, a tanut a bíróságnál.

Ez a kérdés villámlik a szemekből, ül minden ajkon, ököbészorított kezekkel és lesújtó korbácsokkal azt bar-segják: zsidó vagy-e?

— Nos tehát eljöttünk öönhöz, hogy megfeleljünk erre az örök kérdésre. Eljöttünk, hogy színtvalljunk. Eljöttünk, hogy kitarjunk lel-künk. Eljöttünk, hogy nyíltan, férfiasan, emelt-fővel hirdessük: mi zsidók vagyunk, hithű zsidók és azok is akarunk maradni. Nem a demonstrálás vágya hozott bennünket ide és nem a szembeszálló dac. A belső meggyőződés hívott bennünket. És most itt állunk emelt fővel és dagadó kebellet, hogy halljuk hitsorsosaink ítéletét: a szegyenbélyeget homlokunkra, vagy a kitudtetést mellünkre. Akármint is következik be, sokak szemében a zsidóság szegyenbélyeg.

A mi számunkra zsidó voltunk örökké fényes rendjel lesz. És na szegyenbélyeg, akkor is viselni akarjuk.

Viseljük azzal az öntudattal, hogy ezt a bélyeget csak igaz értékre szokták ráítni.

A beszéd után az összes jelentkezőket Adler Gyula elnök kézfogással és „Achinu attá“ (Testvérünk vagy) üdvözléssel felvett tagoknak jelentette ki.

A felosztott Felsőszilézia

Berlin, június 14. A „Times“ hosszú cikkben foglalkozik a főtanács összehívásának problémájával. Az angol lap ebben a cikkében azt bizonyítja, hogy a főtanács ülését nem csupán Lloyd George betegsége tolja ki, hanem a felsősziléziai kérdés is, amelyet véglegesen megoldani még mindig nem sikerült. De a megoldatlan felsősziléziai kérdés mellett ottvan még a keleti kérdés, amelynek aktualitást ad Angliának háborus készülődése Törökország ellen. A lap mégis azt hiszi, hogy a főtanács június végén megtarthatja ülését.

Loucheur találkozott Rathenauval

Páris, június 14. (Damian.) Loucheur újépítési és Rathenau német újépítési miniszter a rajnai Wiesbadenben találkozott. A két miniszter az elpusztított területek újépítéséről folytatott eszmecsere. Loucheur a tárgyalások után kijelentette, hogy meggyőződött Rathenau jóakaratóról.

Fiumei küldöttség Rómában

Róma, június 14. (Damian.) A fiumei pártok megbízottai küldöttség ment az olasz kormányhoz, amelyet arra kértek, hogy a város ügyeinek rendezését vegye kezébe. A kormány eleget tett a küldöttség kívánságának és a város ügyeinek rendezésével Foschini-t bízta meg.

Még két hetünk van a sékel beszédére. Fizessétek ki a sékeit!

PIS PUS

Leszerelni! Mióta a világháború befejezték és a világbékét feldozták, rájöttek arra, hogy a világbéke kolombusz-tojás. Le kell szerelni! Mert hiába van népszövetség, hiába van döntőbíró, ameddig egy ágyu lesz, egy gépfegyver és egy puskacső, amelyeket a határokon egymásnak irányíthatják a rossz szomszédok, addig nem a bölcsesség, nem a józanság és nem a békesség parancsának fognak engedelmessé válni, hanem a tűz és a vas erejének. Hiába van népszövetség: Felsősziléziában mégis egymásra rontanak a szegyenbélyek, a Keleten a régi Bizánc körül dörögnek a hajóágyuk; hiába van döntőbíró, főtanács: az erő ma még azoké az emborsoroké, amelyek fegyvert szorongatnak a kezükben. Leszerelni! Ha nem lesz sehol a világon a harcnak katonája, ha nem lesznek hadseregek, municiógyárak és löportornyok, csak egy hadsereg lesz: a világ sorsán biráskodó népszolidaritás hadserege, a népszövetség hadserege, amelyben az angol, francia, német, török, japán, és olasz katona csak egy parancsot ismer: a rend és a békesség parancsát, — akkor nem gurulnak el a milliárdok, nem véreznek el a népek ifjai, nem lesz háboru és nem lesz béke, nem lesz hadisarc és nem lesz kártérítés, nem lesz győző és nem lesz legyőzött, mert egy lesz: az örök béke. Most újból Amerika hívta a világ népeit ennek az utópiának látzó gondolatnak a megvalósítására, hívta őket: jöjjenek és határozzák el, ne legyen több katona, mint amennyire a rendnek és a békének szüksége van, ne legyen több fegyver és ne legyen ágyu. Amerika hívására több európai állam felelt már: azt felelték, eltemetik a háboru fegyverét és csak a béke fegyverét tartják meg. Talán az utópiából mégis valóság lesz.

Venezelosz detronizálja Konstantint. Konstantin detronizálja Venezeloszt. Venezelosz csak visszaadja a kölcson, ő is Konstantint, ha Konstantin ötet. Venezelosz csak egy hetet kér: türelem uraim, egy hét múlva meglátják, hogy Konstantin lenn lesz és én fenn. Megadjuk neki a hetet, jöjjen aminek jönnie kell. Már kétszer csalódtunk, egyszer amikor elkergették Konstantint és másodsor, amikor elkergették Venezeloszt. Amikor Konstantin elbukott és Venezelosz fölkerült, azt mondtuk magunkban: ez az igazi; végre boldog lesz Görögország. Hogy Venezelosz bukott és Konstantin kerekedett fel, így kiáltott fel bennünk a lelkesedés: csakhogy! Most kezdjük előlről. Megvárjuk, ki győz. Biztos, hogy ő teszi naggyá az országot, boldoggá és gazdaggá a népet. Az igazság, hogy is mondják, győzni szokott.

Anatole France írásának minden sora védőbeszéd az ember mellett. Az ember mellett, aki talán rézegen az utca pocsolyájában hever, vagy keményített, vakító fehér ingben az egyetemi katedrán magyaráz, az ember mellett, aki talán még öserdőkben tanyáz és állatmódra él, vagy az ember-föltötti ember életét éli egy Nietschének vagy egy Schawnek alakjában. A testörnek sokféle színűsége, a vérnek különböző eredete, a fajnak ködbe vérző származása mind-mind színét és alakját veszi France emberszeretetének végtelen fehérségében. Ez a felül-emelkedése politikán és pártviszályokon ad talán szárnyaló erőt országhatárok fölött minden írásának. Akiknek proféta és igehirdető ő — és nagyon sokan vannak ezek — azoknak igaz öröme szolgál ez a kis kolozsvári eset: az egyik letartóztatott munkásvezető ügyvédnek felfolyamodást kellett benyújtani a letartóztatás ellen. Nem tudott románul jól és fordítója sem volt kéznél. De kezében volt a „Luptatorul“ című lap és benne Anatole Francenak egy románra fordított védő írása ugyancsak letartóztatott munkások ügyében. Az ügyvéd ezt az írást forrás megnevezése nélkül lemásolta és benyújtotta. Két nap múlva a vizsgálóbíró — kifejezetten a kedvezmény egyszerű gondolatának és eszméinek hatása alatt — elrendelte a szabadlábra helyezést. Ezt az egy embert azért tudta megvédeni Anatole France, mert ő minden embert véd.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 377
Kiadóhivatal: 844
Zs. N. Sz. 558

A propaganda-gróf

Az embernek azt kellene hinnie, hogy egy ösiség, vagyon és iskolázottság jussán magasra jutott férfi, mint például gróf Teleki Pál volt magyar miniszterelnök, nagy látókört is visz a hivatalba, vagy ha nem visz, mert eddig vadászat és sport és kutyák és nők és némi diplomácia kötötték le drága erejét és figyelmét, hogy akkor ott fűt a hatalom polcán, ahonnan messzire lehet ellátni, messzire lehet és sokféle-képen intézkedni, bajokat orvosolni, új tervek-kel új célokat kitűzni, ott fűt aztán megjön az emelkedés, bosszútól és elfogultságtól mentes gondolkodás. Időfecsérlés volna ezt példaképpel illusztrálni, mert nem leckézetni szeretnők a nemes gróft, aki elhagyván a miniszterelnöki tisztséget, a jónévű, de krumpplólalt Windischgrätz Lajos herceg társaságában hangulatsínáló utra indult — nyugatra. A keresztény nemzeti kurzust akarják ott künn népszerűsíteni, a kurzust, amely két esztendőn át különítmények herélő késein, zsidók kiontott vérében tudta magát tartani, amely az összekötözött dunai hullákon kívül csak a numerus clausus tudta intézményesíteni.

Az „államférfi” látóköre a kurzus népellenes, klikk-ideológiáján túl nem tágult. Bizonyság rá a mód, ahogy Magyarország érdekében propagandát csinál. A bölcse magán Londonban — Wedgwood ezredes pátriájában — az újságíróknak, akik a zsidóüldözések ügyében kérdést intéztek hozzá, kifejtette, hogy a zsidókat kutya sem üldözi Magyarországon.

A magyar zsidók — úgymond Teleki — erős pozíciójuk egy részét azért veszítették el, mert külföldi hírsorsosaikra támaszkodtak, ahelyett, hogy magyar honfitársaikban keresték volna a támaszt. Különbösen is — folytatta elemesen a gróf — a Bécs-Budapest között közlekedő expresszvonaton több zsidó utazik az első osztályon, mint más vallású.

Az első állítás csönka és zavaros. Mert mi úgy tudjuk, hogy Polnai volt ellenforradalmi négynapos miniszter utól kezdve Székely Ferenc udvari tanácsos és Vásonyi Vilmos valóságos b. t. tanácsoson át Ullmann Adolf báróig, aki csak néhány nappal azelőtt látta vendégül — persze a Kohnerek, Kornfeldék és más kiert hírsorsos társaságában — a mai szintén magán miniszterelnököt, úgy tudjuk, hogy a zsidók, már mint azok hivatalos képviselői — bünyösen helytelenül — nem a külföldi zsidóságnál kérték közbenjárást a védelemre, hanem Friedrich István urnál és Huszár Károlynál és Telekinél és Bethlennél: a dundantuli pogromok, az elitolcolások, a Reich Baruchok, a kecskeméti rémségek, a Landau és Britania-féle csönddélekek rendezőinél, vagy páholyból nyugodtan figyelőinél. Ide, ezekhez fordultak ok. Aki szegény, Bécsbe rohani, hogy Chajesznál panaszokdjon, az nem azért ment, mert pozícióját veszítette, hanem mert apját vagy testvérét vagy gyereket. Fájlalja a gróf, hogy kellenél több zsidó utazik expressz-vonaton? Hát akinek drága a testi épsége, bizony az — persze ha zsidó — inkább utazik expresszen.

A gróf urnak, bármennyire diplomatának is híresztelje magát, esőppet sem javult a szellemi látóképessége azzal, hogy az isten magas hivatalát adott neki. Annyit tud ma is, mint az a jótékonyági hölgy, aki amikor a munkásszony házába lépve, látta, hogy az asszony irtalmatlanul veri a gyereket, így figyelmeztette:

— Jó asszony, ha a gyerek rosszkodik, nem kell okvetlenül bántalmaznia. Sokkal jobban ér célt vele, ha megvonja tőle a deszertet.

Teleki hasonló naivitásokkal szeretné meggyőzni az angol követleményt. Hiába. Kiderül, hogy az ösiség, a vagyon, a vadászat és egyéb sport mégsem pótolja a kis ést, amit ha a miniszteri székben még nélkülözni is lehet, de az angol újságírók előtt aligha. sz. i.

— A király külföldi utja. Bukaresti jelentés szerint a király ősszel a koronázási ünnepélyek után meglátogatja Millerand francia köztársasági elnököt. Onnan Londonba utazik s az angol király vendége lesz. Visszatérőben Athénben fog kiszállani, ahol pár napig tartózkodik. A királyt egy miniszter is elkíséri utjára.

— Sir Alfred Mond a Keren-Hajjeszód élén. Londonból jelentik: A Keren-Hajjeszód központi bizottsága elhatározta, hogy fölkeri Sir Alfred Mond minisztert a bizottság tiszteletbeli elnökségének elfogadására. Sir Alfred Mond a bizottsághoz intézett válaszában kijelenti, hogy a tiszteletbeli állást a legnagyobb örömmel elfogadja.

— Dr. Kecskeméti Lipótot budapesti főrabbinak hívták meg. Budapestről jelentik, hogy a zsidó hitközség legutóbbi közgyűlésén Sándor Pál bejelentette, hogy a hitközség régebbi határozata értelmében a budapesti hitközség élére dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbit hívták meg. Egyben bejelentette, hogy dr. Kecskeméti válaszában megköszönte a megtisztelő meghívást, de mert nagyváradi hívei között akar maradni nem fogadta el.

— Beiratások a Tarbut Országos Zsidó Iskola Egyesület eluji középiskolájában. 1. A beiratás díja 100 lei, az iskolafentartási hozzájárulás évi 1000 lei, amely utóbbi összeg a tanév folyamán négy részletben is fizethető. Vidéki tanulók a beiratás alkalmával tartoznak az első negyedévi részletet is befizetni. 2. Ugy a fiu, mint a leányközépiskola első osztályába, a beiratásokat 5681. sziván hó 15 től 18 áig (1921. június 21—24-ig) végezzük délután 3—6 óráig Malom-utca 24. I. 19. alatt. A beiratáshoz szükséges okmányok: születési bizonyítvány, újraoltási bizonyítvány, az előző osztályról szóló bizonyítvány. 3. Tekintettel arra, hogy saját növendékeink a tanévet jun. hó 30 án zárják, a II—VIII. osztályokba a beiratásokat csak július 1 től 3 ig később megjelölendő helyen és időben tartjuk meg. Indokolt esetekben (elutazás, betegség, stb.) azonban jelentkezést p határnap előtt is bármely nap délután 3—4-ig elfogad az igazgatóság. 4. A gimnázium V—VII-ik osztályából hozzánk átlépő tanulók nem tesznek semmiből felvételi vizsgát, azok azonban, akik II—V-ig osztályok valamelyikébe óhajtanak idegen iskolából beiratkozni, kötelesek különbözeti vizsgát tenni a héber nyelvből és amennyiben eddig nem tanultak; a román és francia nyelvből. A vizsga megkönnyítésére a Tarbut Vezetősége július 1-től augusztus 30-ig tartó kurzust állít fel, amelyre ugyancsak mindennap délután 3—4-ig lehet jelentkezni az igazgatóságnál.

— Ki tartja fenn a palesztinai véderőt? Londonból jelentik: St-Georges kerületben részleges képviselőválasztás lesz. Az egyik jelölt a zsidó Sir Herbert Jessel. Az ellenjelölt emberei azzal a mesével akartak hangulatot csinálni a zsidó jelölt ellen, hogy az angol kormány 29 millió font sterlinget költ évenként a palesztinai zsidó nemzeti otthonra. A „Daily Mirror” ezt az állítást megismételve, így ír: „Senkinek sem lehet kifogása ama tény ellen, hogy Sir Herbert Jessel zsidó, azonban St-Georges választói nem hajlandók fizetni az ő fajtája nemzeti otthonának költségeit. Erre a merőben hamis állításra, Churchill gyarmatügyi miniszter kabinetfőnöke, March adta meg a választ. March kijelenti, hogy a palesztinai helyőrség költségeit nem az angol polgárok fizetik és hogy ez a helyőrség a hatalmak mandátumának a végrehajtására van Palesztinában. Palesztina megszállása, — folytatja March — semmi összefüggésben nincs a zsidó nemzeti otthonnal. A zsidó nemzeti otthon költségeit maguk a cionisták fedezik.”

— A halálraítélt kisenewi kommunisták ügye. Galacból táviratozzák, hogy egnap szállították át Kisenewből a halálra ítélt 28 kommunistát, akiket a kisenewi hadi-örvényszék ítél el. A kommunisták legnagyobb része egyetemi hallgató. A galaci III. hadosztály bírósága e hó 28 án kezdte meg a felelősségi tárgyalását. (Damian)

— A kolozsvári izr. nőgyelet nyári mulatsága Napközi Otthon felállítására. A kolozsvári izr. jótékony nőgyelet június 22-én a sétateri kioszk helyiségében nagy nyári kerti mulatságot rendez. Ennek a mulatságnak összes jövedelme egy Kolozsváron felállítandó napközi otthon céljait szolgálja, amelyben száz szegény zsidó gyermek fog elhelyezést találni. Felesleges ennek az otthonnak szociális jelentőségét különösebben vázolni, de megemlítjük, hogy ez az otthon — amint azt már az eddigi szerény keretek között is tette — a felügyelet ideje alatt egyben oktatást is nyújt a gyermekeknek és a hebraizálás munkáját is nagymértékben segíti elő. Az egész zsidó társadalomnak össze kell fognia, hogy ez a nemes cél minél gyorsabban és minél hatásosabban elérhető legyen.

— Keresztény chalucok Lengyelországban és Magyarországon. A lengyelországi Palesztina-irodában egy lengyel paraszt jelentkezett azzal a kéréssel, tegyük neki lehetővé a Palesztinába való utazást. Egy másik lengyel paraszt azzal állított be, hogy ő és 20 éves fia Palesztinába készül és sékelnyugtát kért. A budapesti cionista irodában is jelentkezett egy keresztény, aki már héberül is tanult, mert mint chaluc ki akar menni Palesztinába.

— A Jehudit választmánya ma, csütörtökön délután 5 órakor ülést tart Guttman Péterné lakásán. Az előadás felkeri a választmány összes tagjait, hogy a tisztújító-közgyűlést előkészítő fontos tárgysorozatra való tekintettel mindannyian jelenjenek meg.

— Városi építkezések. Kolozsvár város tanácsa kedden tartott ülésében több fontos építkezést határozott el véglegesen. Eszerint az új Szamoshidat még ez évben elkészítik. A hid körülbelül négyezer lebe fog kerülni, erre a Banca Romaneascától már most felvettek kétféle millió lei kölcsönt. Ugyancsak ebben az évben tétő alá hozzák a szegényházat, kijavítják az utcaburkolatokat és a vágóhidat. Ezekre a munkálatokra hárommillió leit irányoztak elő. A nagy költségek fedezésére a tanács valószínűleg emelni fogja a városi pótdót.

— Kolozsvár költségvetése a belügyminiszter előtt. Kolozsvár város 1921—22. évi költségvetését a tanács jóváhagyás céljából a belügyminiszter elé terjesztette.

— Bukarestnek nincs deficitje. A főváros tanácsa mai ülésén a költségvetést tárgyalta. Míg az előbbi rezsim alatt a fővárosnak állandó volt a deficitje, az új költségvetés 119 millió bevétellel szemben 91 millió kiadást irányoz elő, így tehát 28 millió fölösleg mutatkozik, melyet közcélokra fognak felhasználni.

— Katonai amnesztia Magyarországon. Budapestről írják: A kormányzó katonai amnesztiát adott az 1918. október 31 ig elkövetett bűntettek és vétségek miatt való elítélteknek. Ha az elítéltek a háborúban az ellenséggel szemben hősiessé viselkedtek.

— A Tisza-pör. A Tisza-pör mai tárgyalásán Dorogi Ervin ügyvéd elmondja, hogy Friedrich és Fényes László beszédekben mindig rendre és nyugalomra intették a tömeget. Fényes és Friedrich répszerűségük és életük kockázatásával emberfeletti munkát végeztek, hogy a rendet helyreállítsák. Következő tanu Immerglück Károly, aki elmondja, hogy a gyilkosság napján félhétkor a városházán volt Horvát-Sanoviccsal, Dobóval és több tengerésszel. Dobó akkor így szolt: „Most jövünk a Hermina-ut 35. alól. Másvilágra küldtük Tisza Istvánt.” Heltai megbizta Dobót, hogy Pozsonyban gyilkolja meg Jurigát, amit Dobó el is vállalt.

— Hányan vándorolhatnak ki Lengyelországból Amerikába. Varsóból jelentik. Az amerikai konzulátus június 1 én kezdte meg a lengyelországi zsidók utlevélkének amerikai vízummal való ellátását. A konzulátus kihirdette, hogy ebben az évben 36.000 lengyel alattvaló utazhat Amerikába. A konzulátus kijelentette, hogy öt hónap alatt kívánja a láttamozásokat befejezni.

t-
m
n
adni

— **Letartóztatások az élelmezési visszaélések ügyében.** Bukarestből közlik: Ernest Vigrainnak, az élelmezési igazgatóság volt titkárnak édesapját, bátyját, valamint néhány barátját az élelmezési igazgatóságnál előfordult visszaélésekkel kapcsolatban letartóztatták.

— **A szakszervezetek kongresszusa.** Bukarestből táviratozzák: A belügyminiszter megadta az engedélyt ahhoz, hogy június 16—25. között az összes munkás szakszervezetek megtarthassák évi kongresszusaikat.

— **Magyarország négymillió métermáza gabonát akar exportálni.** Budapestről jelentik: Rubinek földmívelésügyi miniszter kijelentése szerint az utóbbi napokban a terméskiallítások erősen javultak, miután a kenyérgabonának éréséig már nincs szükség újabb esőre. Az új termés buzában és rozsban 20—22 millió métermázának ígérkezik. Bőségesen fedezve a fogyasztást és egyéb szükségleteket, körülbelül 4 millió métermázsa buza és rozs marad kivételre.

— **Vasúti katasztrófa Madrid mellett.** Madridból jelentik: Villa és Werpény között két vonat összeütközött. A szerencsétlenségnek tizennégy halottja van, sokan megsebesültek. Ma délután harminc sebességgel megrakott vonat érkezett Madridba.

— **Összeírják a víz és csatornadíjakra vonatkozó adatokat.** A városi mérnöki hivatal a vízvezetési és csatornadíjak pontos és arányos megállapítása végett a városi tanács 1555. számú határozata értelmében új összeírást rendelt el, mert az erre vonatkozó adatokat utóljára ezeltől 10 évvel állították össze. Az összeírást június 13-ika óta bizottság végzi, amely az egész várost házról-házra be fogja járni. A háztulajdonosoknak érdeklükben áll, hogy a bizottságnak pontos adatokat mondjon be és munkáját ezáltal elősegítse, annál is inkább, mert a víz- és csatornadíjakra nézve ugyancsak a rendelkezések mérvadóak, amelyek a közadóra is fenállanak. Aki tehát valótlan adatokat mond be, kihágást követ el és a törvény szerint fogják megbüntetni.

— **Házasság.** Wieder Etelkát Felsőbányáról eljegyezte Löwy József Kolozsvár. (Mindkét külön értesítés helyett.)

Arbermann Blanka és Smilovits József 21-én délután 5 órakor tartják esküvőjüket Hosszu utca 24. szám alatt, melyre a rokonokat és ismerősöket ez uton hívják meg.

— **Találtak egy aranyórát.** A kolozsvári rendőrség tegnap kis női, aranyórát talált. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrség (Calea Victoriei 42.) büntügyi osztályán.

— **Vagonfosztogatók a törvényszék előtt.** A múlt év őzén a legnagyobb aruszállítási mérték idején igen jól szervezett vagondézsmáló banda garázdálkodása fokozta az aruszállítás bizonytalanságát. Így 1920. november 16-ika és 17-ike között éjjel is nagyarányú vagonlopás történt a bozsi alagutban. Az oda kitolt tehervonat több kocsiját törtek fel és a kocsiokból 120.000 lei értékű textilárut loptak el. A megindított nyomozás ezuttal gyors eredménnyel járt és az egyik tettest, Török László vasutat elfogták. A további nyomozás során letartóztattak még tizennégy vasutast, akikről kiderült, hogy mind részesei a rablóbandának. Megállapították azt is, hogy több hónapon keresztül fosztogatták a vasúti kocsikat és 20 millió lei értékű árut osztottak fel maguk között, amelyet aztán különböző helyeken olcsó áron értékesítettek. A bűnper főtárgyalása ma kezdődött meg a kolozsvári törvényszék büntető tanácsa előtt Bohatier törvényszéki bíró elnökelete alatt. A vádat Hosszu ügyész képviselte, a védelmet dr. Kertész Jenő látta el. A formalitások elvégzése után azonban a tárgyalást elnapolták, mert a megidézett koronatanúk, az alagutat őrző két katona a tárgyaláson nem jelentek meg. A két katona ellen különben a hadbíróság előtt folyik az eljárás, mert kötelességmulasztás miatt vonják őket felelősségre.

— **Revolverbarc egy pénzhamisító bandával.** Bukarestből jelentik, hogy a rendőrség nagy pénzhamisító bandát fedezett fel a fővárosban, amely 500 leiseket hamisított. Nagyszámú rendőrség körülfárta az Aurel Vlaicu utca 137. számú házat, ahol a banda főfőszke volt és egy óraig tartó revolverharc után sikerült az összes tetteseket elfogni Georgescu kivételével, aki öngyilkosságot követett el. Majdnem egy millió kész hamis bankjegyet találtak, azonkívül kliséket, nyomdát és mindennemű anyagot. A vizsgálat folyik.

— **Román-magyar vasúti tárgyalások Biharpüspökön.** Mint ismeretes, annak idején az Aradon folytatott román-magyar vasúti tárgyalások eredménytelenül fejeződtek be. Most a tárgyalásokat ismét megkezdték Biharpüspökön, ahol június 7-én és 8-án megállapodás jött létre egyrészt Hosszu János a CFR. kolozsvári kerületének igazgatója, mint a román kormány megbízottja és a debreceni Máv. üzletvezető és nyolc más magasrangú vasúti tisztviselő között. A megállapodások értelmében — mint azt Hosszu üzletvezető munkatársunknak elmondotta — ezután a vonatokat nem Borson nyílt pályán, hanem Biharpüspökön bent az állomáson adják át. Szabályozták egyúttal a Kötégyánon át lebonyoluló személyforgalmat is.

— **Rendőrségi hírek.** Dávid György suteni lakos fejelentette a rendőrségen, hogy hétszázharminc leit elloptak tőle. — Morár Anna Gyulay Pál utca 38. számú lakos ötszáz leis lopásról tett bejelentést. — Stancu Sámuelné Szent László utca 12. számú lakos két ezerötven leis lopás miatt emelt panaszt. — Weisz Bernát Rudolf-utca 22. számú lakostól ötszáz leit loptak el. — Mureșan Anetta str. Regele Ferdinand 13. számú lakos magánlakosriést jelentett be. — Albert Ferenc Teglas-utca 29. számú lakos hatszáz leis lopásról tett jelentést. Sipos Jenő Piata Unirii 17. számú kereskedőnél ezerkétszáz leislopást követtek el. — Vig Ferencő Arad-utca 57. számú lakos ötszáz leis lopásról tett panaszt. — Farkas Mária Raktár utca 9. számú lakostól négyszáz leit loptak el. — Tainovan Basil str. Regina Maria 38. számú lakoskét ezer leis lopást jelentett be.

— **Az Ezra könyvtár felszólítja mindazokat, akik a könyvtárból bármilyen könyveket (orvosi és egyéb szakkönyveket) kivették, június 15-ig feltétlenül adják vissza.** Hivatalos órák hétfőn és pénteken délután 3—4 óra között Szentlélek-utca 1 sz. alatti.

* **Karibadi porcellánára, Biedskopf presélt üvegáru és cseh táblalüveg** érkezett nagy mennyiségben Fischer üvegüzletben Cluj, Piata Unirii 13.

SPORT.

Marosvásárhelyen is zsidó sportklub alakult. A marosvásárhelyi nemzeti érzésű zsidóság mozgalmá zsidó sportegylet megalakításáért sikerrel járt. Az új zsidó sportklub „Kadima” néven alakult meg a napokban és a sport minden ágának inter-zív művelését tűnté ki céljául. A football- és atlétikai szakosztályok már meg is alakultak, sőt a footballcsapat már június 19-én délután be is mutatkozik a marosvásárhelyi sportpályán egy barátságos mérkőzés keretében. A Kadima diszelnöke Bretter Vilmos, elnökei dr. Markovits Márton, Ringler Sándor és Klein Lajos, ügyvezető alelnöke dr. Blatt Miklós, alelnöke Vámos Sándor, főtájkára Bretter Tibor, titkára Wender Jenő lett.

Szlovákia autonómiaja

Prága, június 14. (Dámbian.) Juniga szlovák képviselő a felvidék autonómiajára javaslatot dolgozott ki. A javaslat szerint a tót vidék autonómiaja 1925. július 1-től lépést törvényben.

KÖZGAZDASÁG.

— **Az új kiviteli táblázatok.** A kereskedelmi és ipari minisztérium határozata értelmében a kivitelre vonatkozó új árutáblázatok elkészültek. A táblázatok a „Monitorul Oficial” június 9-én kelt 52. száma egész terjedelmükben leközli.

— **Felozlatják a bécsi román gazdasági hivatalait.** Bukarestből jelentik, hogy a kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy a Bécsben működő román gazdasági hivatalt felozlatja. A felozlatas indokul azt hozzák fel, hogy erre a hivatalra csak az Ausztriával folyt gazdasági tárgyalások tartamára volt szükség, annak további főtartása azonban csak fölösleges kiadásokat okozza.

— **A német csapatok által elvitt román járadékkötvényeket megtalálták.** A wiesbadeni német jóvátételi bizottság mellé kirendelt román kereskedelmi megbízott arról értesíti a román kormányt, hogy nagyobb mennyiségű román járadékkötvényt talált Berlinben. A járadékkötvényeket valószínűleg a német csapatok vitték magukkal a megszállott román területek kiürítésekor. A pénzügyminiszter tehát felhívja az érdekelteket, hogy nyújtsák be kérvényeiket és amennyiben kellően igazolni tudják, hogy a kötvények az ő tulajdonukban voltak, azokat rövid időn belül visszakapják. A talált járadékkötvények száma és jelzése a „Monitorul Oficial” június 12-iki 54. számában van felsorolva.

— **Új állatkiviteli díjak.** Bukarestből jelentik, hogy az exportbizottság újabb a következő kiviteli illeteket állapította meg: ökörcse fejentknt 250 lei, tehénre 200 lei, sertésre 100 lei.

Valutapiac:

Bukarest, jun. 14. Márka 97—98, leva 71—73, font sterling 227—232, francia frank 510—515, svájci frank 1075—1125, lira 300—305, drachma 340—350, dinár 180—185, dollár 62³/₄—63¹/₂, arany 188—192, ezüst 927, napoleon —, osztrák kor. 10'60—10'75, magyar kor. 25'50—26'50, szokol 90—91, lengyel marka —.

Bécs, jun. 14. Lei 997¹/₂, dollár 676'50, belga frank —, francia fr. 5370—, svájci frank 113'85, holland frt. 223¹/₄, dán korona 115¹/₂, jugoszláv kor. 1797—, norvég kor. 95³/₄, svéd kor. 148'70, szokol 923³/₄, leva 700, lira 3500, marka 962¹/₂, lengyel marka 5190, font sterling 255¹/₂ rubel —.

Prága, jun. 14. Lei 106¹/₄, dinár 193¹/₂, marka 103'50, leva 75¹/₄, svájci frank 1213¹/₂, norvég korona 1054¹/₂, dán korona 1244¹/₂, svéd kor. 1624¹/₂, lira 370—, francia frank 575¹/₂, font sterling 271—, dollár 72¹/₄, osztr. kor. 1050—, holland for. 2399¹/₂, belga frank —, lengyel marka 532¹/₂.

Berlin, jun. 14. Lei, —, Amst. 2307'65, Bruxelles —, Kristiania 1008'95, Kopenhága 1174'80, Stockholm 1550'34, Helsingfors —, Róma 356'60, London 261'20, Newyork 6980¹/₂, Páris 558'40, Zürich 1165'80, Madrid —, Bécs 1448—, Prága 9515, Budapest 2722.

Zürich, jun. 14. Bukarest 890, Berlin 855—, Amsterdam 196¹/₂, Newyork 602, London 2245, Paris 4750, Milanó —, Brüsszel 4750, Kopenhága 101¹/₂, Stockholm 132¹/₂, Krisztiania 88—, Prága 820, Budapest 227'50, Zágráb 400, Varsó 50, Bécs 122¹/₂, Madrid —, osztr. leb. kor. —, Buenos Ayres —.

Budapest, június 14. Lei 385—395, font sterling 980—1010, leva —, dollár 260—270, francia frank 2060—2100, marka 365—375, lira 1320—1330, osztr. kor. 37—39, rubel 53—60, szokol 355—365, svájci frank —, dinár 670—690, lengyel marka 22—24.

ZSÁK ÉS PONYVA

mindennemű célokra — kölcsönbe is — kapható, ALBALA IZSÓ TEMESVÁR, Traian 2. Sürögöncim: Albala, Fabrik Timisiora.